

Arbetsmarknadsutsikterna

VÅREN 2018 GOTLANDS LÄN

Prognos för arbetsmarknaden 2018–2019

ARBETSFÖRMEDLINGEN
SWEDISH PUBLIC EMPLOYMENT SERVICE

Text

Jim Enström, Arbetsförmedlingen, Analysavdelningen

Eftertryck tillåten med angivande av källa.

Arbetsförmedlingen 2018-06-13

1	Sammanfattning	5
1.1	Ökad tillväxt både globalt och nationellt	5
1.2	Efterfrågan på varor och tjänster	5
1.3	Fler lediga jobb på ön	5
1.4	Utmaningar på länets arbetsmarknad	6
2	Konjunkturläget i Gotlands län.....	8
2.1	Fler jobb.....	8
2.2	Lediga platser	9
2.3	Kapacitetsutnyttjande och rekryteringar.....	10
3	Prognos över sysselsättning och arbetslöshet	11
3.1	Antalet sysselsatta ökar	11
3.2	Arbetslösheten minskar.....	12
3.3	Stora regionala skillnader	13
4	Efterfrågan på arbetskraft	15
5	Näringsgrenar.....	17
5.1	Byggverksamhet	17
5.2	Industri	18
5.3	Privata tjänster	19
5.4	Transport.....	20
5.5	Handel	21
5.6	Finansiell verksamhet och företagstjänster.....	21
5.7	Hotell och restaurang	22
5.8	Jord- och skogsbruk.....	23
5.9	Offentliga tjänster	24
5.10	Utbildning	24
5.11	Vård och omsorg	25
6	Utbudet av arbetskraft.....	26
6.1	Arbetskraften.....	26
6.2	Befolkningsutveckling.....	26
6.3	Migration	27
6.4	Stor grupp utanför arbetskraften	27
6.5	Ohälsa	27
6.6	Utbildning	28
7	Inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen.....	29
7.1	Arbetslöshetens utveckling.....	29
7.2	Arbetslöshetens sammansättning.....	29
7.3	Ungdomsarbetslöshet	31
7.4	Grupper med utsatt ställning på arbetsmarknaden.....	32
7.5	Arbetslösa med högst förgymnasial utbildning.....	33
7.6	Äldre 55-64 år	33

7.7	Utrikes födda.....	33
7.8	Personer med funktionsnedsättning.....	34
8	Fördjupningsruta:	35
9	Utmaningar på länets arbetsmarknad.....	36
9.1	Många möter en tuff arbetsmarknad	36
9.2	Brist vid rekryteringar	37
9.3	Strukturarbetslöshet	37
9.4	Arbetssökande med lång arbetslöshetstid	38
10	Bilagor	39
10.1	Bilaga 1 Metod och urval.....	39
10.2	Bilaga 2 Definitioner	40
10.3	Bilaga 3 Arbetslöshetens sammansättning.....	42

1 Sammanfattning

1.1 Ökad tillväxt både globalt och nationellt

Aktiviteten i den globala ekonomin fortsätter att vara hög och utvecklingen är tydligt synkroniserad såväl geografiskt som sektormässigt. Samtidigt har stämmningsläget kylts av något jämfört med fjolåret vilket indikerar att den globala tillväxten befinner sig nära toppen. Detta innebär att utvecklingen i den globala ekonomin går in i en mer mogen fas och att tillväxten normaliseras under vår prognosperiod. Att den globala tillväxten fortsätter att vara bredbaserad gynnar samtidigt utvecklingen både i Sverige och i våra nordiska grannländer.

Också i den svenska ekonomin fortsätter aktiviteten således att vara hög. Stämmningsläget bland företagen fortsätter att vara gott, även om förväntningarna skruvats ned något jämfört med slutet på förra året. Företagen fortsätter även att planera för fler anställda och en fortsatt stor andel arbetsgivare kan endast öka sin verksamhet i begränsad omfattning med befintlig personalstyrka. Detta innebär att högkonjunkturen i den svenska ekonomin fortsätter att mogna.

1.2 Efterfrågan på varor och tjänster

I vår arbetsgivarundersökning framgår tydligt att efterfrågan på de gotländska företagens varor och tjänster är fortsatt god. För det kommande året bedömer merparten av de intervjuade arbetsgivarna att efterfrågan kommer att öka eller bli oförändrad, andelen som tror att efterfrågan kommer att dämpas minskar. Bedömningarna om ett starkt 2018 stöds också av en stark jobbtillväxt i byggverksamheten och i privata tjänstesektorn. Däremot blir antalet anställda i det närmaste oförändrat inom de offentliga verksamheterna. I backspegeln ser vi en något svagare lågsåsong. Efterfrågan går alltid upp under sommaren och följaktligen är det de branscher som har starkast koppling till besöksnäringen som kommer att ha starkast efterfrågan under det kommande halvåret. Ingen bransch har haft en försämrade efterfrågan.

1.3 Fler lediga jobb på ön

Tack vare en starkt global ekonomi och en fortsatt hög ekonomisk aktivitet i länet växer den gotländska arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen bedömer att antalet sysselsatta gotlänningar kommer att öka under 2018-2019. Bristen på arbetskraft är generellt låg men bristvärdet är det högsta sedan 2007. Flera gotländska arbetsgivare, både privata och offentliga, har dock problem att hitta den kompetens deras verksamhet behöver, till exempel är ingenjörer, läkare, forskollärare och undersköterskor svårrekryterade. Brist på arbetskraft kan vara problematisk för både företagen och för Gotland genom att tillväxt och sysselsättning hämmas. Inom

offentliga verksamheter kan en sådan arbetskraftsbrist försämra tillgången på välfärdstjänster. I slutändan kan det även innebära sämre lönsamhet och lägre sysselsättning hos de gotländska företagen och verksamheterna. Arbetsförmedlingen bedömer att sysselsättningen på ön ökar med 200 personer mellan fjärde kvartalet 2017 och samma kvartal 2018. Detta motsvarar en sysselsättningsökning på cirka 0,8 procent och antalet sysselsatta blir då cirka 25 800. Till fjärde kvartalet 2019 väntas sysselsättning öka med ytterligare 100.

Befolkningen på Gotland bedöms öka över tid enligt befolkningsprognos från Statistiska Centralbyrån (SCB). Det aktuella konjunkturläget i kombination med ett visst ökat inflöde i arbetskraften är positivt för den gotländska arbetsmarknaden. Under 2018 och 2019 bedömer Arbetsförmedlingen att arbetskraften ökar med cirka 165 personer. Att det inte blir fler beror på att många nyanlända flyttar till större städer när de fått uppehållstillstånd.

Arbetslösheten har stora säsongsvariationer på Gotland. Sett över några år så nådde arbetslösheten sin hittills lägsta nivå under sommaren 2008. Därefter ökade arbetslösheten till dess att den kulminerade under 2012. Därefter har arbetslösheten stadigt minskat, månad för månad. Arbetslösheten väntas fortsätta sjunka under 2018-2019 men i en något lägre takt då en stor andel av de arbetssökande inte har de kompetenser arbetsgivarna söker. Bedömningen är att antalet öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd har minskat med drygt 100 personer till slutet av 2018, motsvarande 1 705 personer eller 5,9 procent. Till slutet av 2019 väntas arbetslösheten sjunkit med ytterligare 75 personer till 1 630 personer, eller 5,7 procent.

1.4 Utmaningar på länets arbetsmarknad

Efterfrågan på arbetskraft väntas bli relativt stark på Gotland och arbetsgivarna planerar fortsatta utökningar av antalet anställda. Företagen kommer dock att få svårt att hitta mycket av den arbetskraft de söker och sysselsättningstillväxten riskerar att dämpas. Skillnaden mellan vad arbetsgivarna söker och de arbetslösas kompetens växer ytterligare och försvårar matchningen med ökad risk för långa tider i arbetslöshet. Arbetsförmedlingens stora utmaningar för nästa år kommer att vara matchningen till arbete, etablering på arbetsmarknaden för de nyanlända och att motverka långa tider i arbetslöshet. De intervjuade arbetsgivarna är optimistiska och bedömer att efterfrågan på arbetskraft kvarstår på en relativt hög nivå. Bristen på ledig arbetskraft med rätt kompetens inom många yrken kommer att försvåra matchningen ytterligare och försämra sysselsättningstillväxten. Att de som står närmast arbetsmarknaden fortsätter att minska får till följd att andelen som står längre ifrån arbetsmarknaden ökar. Behovet av insatser inom arbetsmarknadspolitiken blir fortsatt höga. Arbetslösa som står långt ifrån arbetsmarknaden behöver mycket stöd för att kunna söka och få de lediga jobben. Aldrig tidigare har så många arbetslösa stått så långt ifrån arbetsmarknaden. Utmaningarna är dock mycket större än att Arbetsförmedlingen skulle kunna klara

det själva. Ett samarbete mellan det gotländska näringslivet, Region Gotland och Försäkringskassan är en förutsättning för att framgångsrikt kunna hantera befolkningsökning och etablering på arbetsmarknaden

2 Konjunkturläget i Gotlands län

Aktiviteten i den globala ekonomin fortsätter att vara hög men stämningsläget kylts av något jämfört med fjolåret vilket indikerar att den globala tillväxten befinner sig nära toppen. Detta innebär att utvecklingen i den globala ekonomin går in i en mer mogen fas och att tillväxten normaliseras under prognosperioden.

I den svenska ekonomin fortsätter aktiviteten också att vara hög. Stämningsläget bland arbetsgivarna fortsätter att vara gott, även om förväntningarna skruvats ned något jämfört med slutet på förra året. Företagen fortsätter även att planera för fler anställda och en fortsatt stor andel arbetsgivare kan endast öka sin verksamhet i begränsad omfattning med befintlig personalstyrka.

Arbetsförmedlingen bedömer att det gotländska näringslivet är fortsatt positivt under 2018-2019 och att antalet sysselsatta i åldrarna 16-64 ökar. Sysselsättningen kommer att öka mest inom byggverksamheterna samt inom finansiell verksamhet och företagstjänster. Företagen inom det privata näringslivet bedömer att efterfrågan på deras varor och tjänster är stark men något svagare än förra våren. Andelen företag som bedömer att efterfrågan på deras varor och tjänster är oförändrad eller ökande är mycket hög medan andelen som bedömer att efterfrågan minskar är både låg och sjunkande. Samtidigt bedömer mer än hälften av de offentliga verksamheterna att efterfrågan på deras tjänster kommer att öka under 2018 – ingen verksamhet tror sig få en minskad efterfrågan.

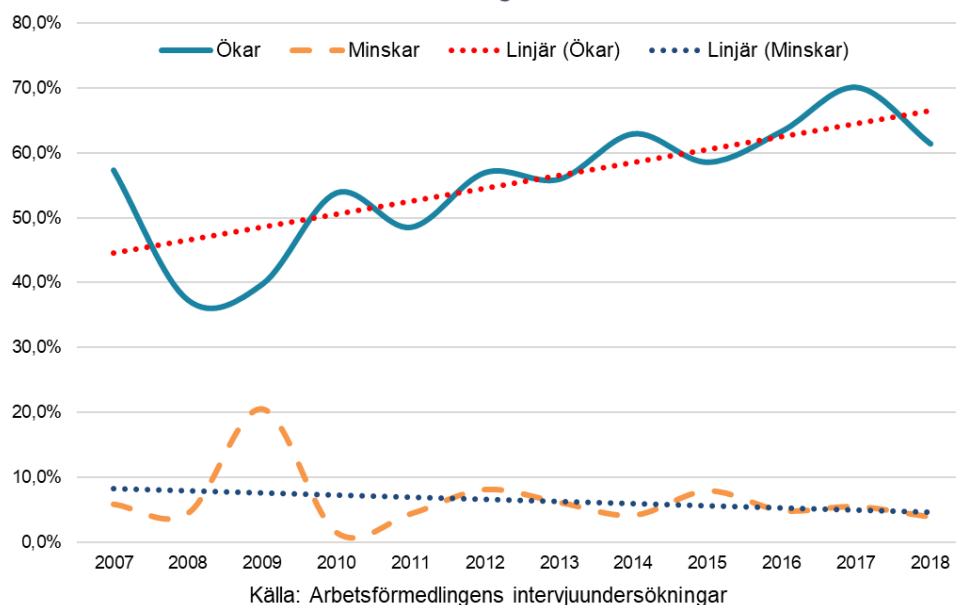
Att det går bra för Gotland syns bland annat på jobbtillväxten – både privat och offentlig sektor har växt sedan förra året. Även inför 2018-2019 väntar sig både de offentliga och de privata arbetsgivarna en god jobbtillväxt. Flest nya jobb inom det privata näringslivet bedöms komma inom bygg samt finansiell verksamhet och företagstjänster. När det gäller den offentliga verksamheten finns det dessutom ofta en osäkerhet kring vilka effekter regional budget och statliga stöd kan få på sysselsättningen. Den offentliga verksamheten är stor och har försiktiga rekryteringsplaner för nästkommande år. Dock ska man inte glömma att de offentliga verksamheterna är stora med många anställda och har därmed ett stort antal ersättningsrekryteringar varje år.

2.1 Fler jobb

Bedömningen av sysselsättningsutvecklingen har skiftat under de senaste åren på grund av en osäker omvärldskonjunktur. I höstens prognos förutsåg vi en något svagare jobbtillväxt för 2018 jämfört med vad vi nu i vårens prognos bedömer att utfallet blir. Till stor del beror detta på att arbetsgivarna nyanserat kraven i sitt kompetenssökande och lyckats tillsätta de lediga platserna i högre grad än vi bedömt möjligt. Bedömningarna för 2019 är positiva men något mer dämpade än 2017 och 2018. Det gotländska näringslivet har tydliga rekryteringsbehov – den stora utmaningen är att hitta personer som matchar deras kompetensbehov. Vår undersökning visar att de intervjuade företagen har haft en svagare efterfrågan på sina varor och tjänster under

senaste lågsäsongen än förra. Det skiljer sig dock åt en del mellan de olika branscherna och är också en del av öns säsongsmönster där vissa branscher och företag har en avsevärt lägre efterfrågan under lågsäsong än högsäsong. Arbetsgivarna inom det privata näringslivet har generellt en positiv tro även inför 2018-2019 även om efterfrågan dämpas något. För sommarhalvåret är bedömningarna alltid något mer positiva då efterfrågan allt som oftast ställs i relation till den mindre intensiva lågsäsongen.

Efterfrågan på gotländska företags varor och tjänster vårundersökning 2007-2018

På ett års sikt visar undersökningen att såväl efterfrågan som framtidstron är relativt stark om än svagare än vid förra vårens mätning. En av förklaringarna arbetsgivarna uppgett är att många företag har svårt att öka mer och att det samtidigt är mycket svårt att hitta personal med rätt kompetens vilket gör att man tackar nej till order. Arbetsförmedlingens slutsats utifrån svaren, som företagen i det privata näringslivet har gett, är att efterfrågan varit god under lågsäsong och att det finns goda förhoppningar om en fortsatt positiv utveckling för 2019.

2.2 Lediga platser

Antalet lediga platser som anmäls till Arbetsförmedlingen är en av flera indikatorer på hur den gotländska sysselsättningen kan komma att utvecklas. På Gotland är sommarjobbets inslag stort varför vi separerar dem från vanliga jobb i våra analyser. Antalet lediga platser av mer varaktig karaktär som anmälts till Arbetsförmedlingen på Gotland under 2017 var cirka 3 500. Antalet lediga sommarjobb som anmäldes till arbetsförmedlingen på Gotland under perioden dec-april 2017 var drygt 2 400.

Hittills i år har Arbetsförmedlingen på Gotland fått in 3 650 platser, till och med april. Cirka 1 650 av dessa var sommarjobb. När det gäller jobb av mer varaktig karaktär så anmäls det flest lediga platser inom vård och omsorg, finansiell verksamhet och företagstjänster samt hotell och restaurang. När det gäller sommarjobben så är det framför allt vård och omsorg samt hotell och restaurang som har stora rekryteringsbehov. Arbetsförmedlingens bedömning för 2018-2019 är att jobbmöjligheterna blir fortsatt goda. Privat sektor går bra och sysselsättningen ökar medan en mycket stor del av de gotländska arbetstillfällena finns inom offentlig sektor och där är det stora behov av ersättningsrekryteringar.

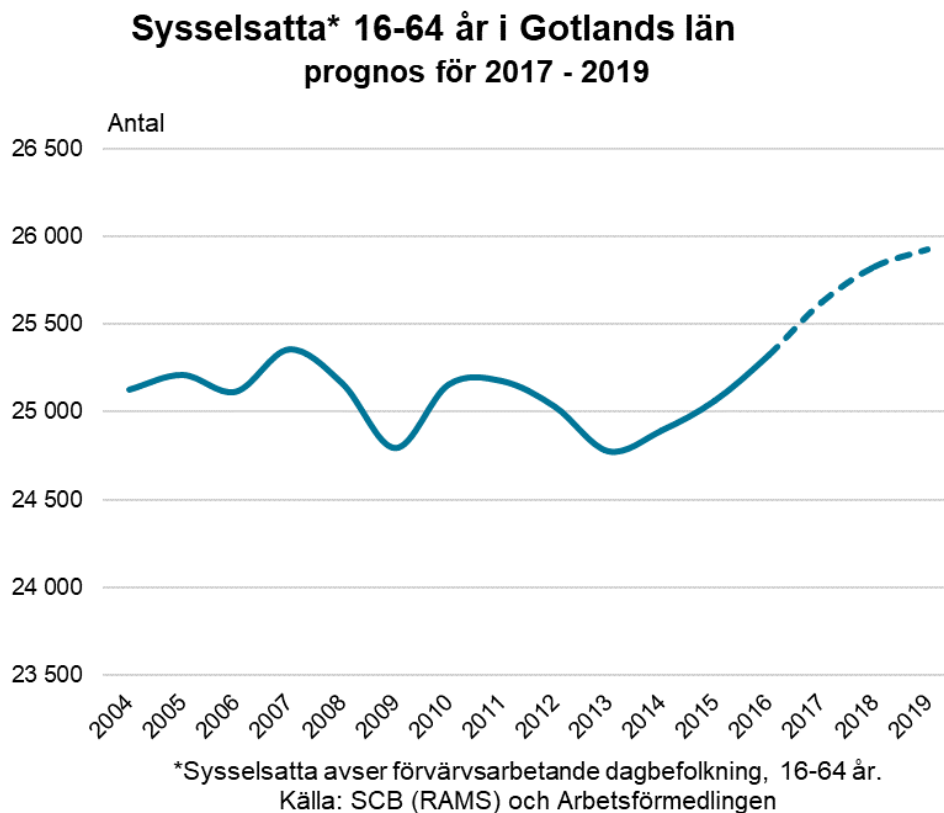
2.3 Kapacitetsutnyttjande och rekryteringar

En viktig indikator när det gäller företagens kommande efterfrågan på arbetskraft är nivån på den produktionsökning som bedöms kunna ske innan rekrytering av ytterligare personal blir nödvändig. I vårens undersökning uppgav drygt 70 procent av företagen att de inte kunde öka produktionen på varor och/eller tjänster med mer än 10 procent innan rekryteringar behövs. Att efterfrågeläget är starkt samtidigt som kapacitetsutnyttjandet är högt innebär ofta ett större rekryteringsbehov. I vissa fall ökar produktionen med hjälp av nyare och effektivare maskiner men på det stora hela taget är Arbetsförmedlingens bedömning att sysselsättningen ökar i privat sektor under 2018-2019. Svårigheter att hitta rätt kompetens kan dock innebära att ett högt kapacitetsutnyttjande inte fullt ut kommer att synas i sysselsättningsökningar i motsvarande grad. Lägst resursutnyttjande av produktionskapacitet finns inom information och kommunikation samt inom handeln. Högst kapacitetsutnyttjande finner vi inom byggverksamhet samt inom finansiell verksamhet och företagstjänster. Vår samlade bedömning för 2018-2019 är att aktuellt kapacitetsutnyttjande kommer att påverka sysselsättningen i en positiv riktning inom framför allt inom bygg och inom finansiell verksamhet och företagstjänster.

3 Prognos över sysselsättning och arbetslöshet

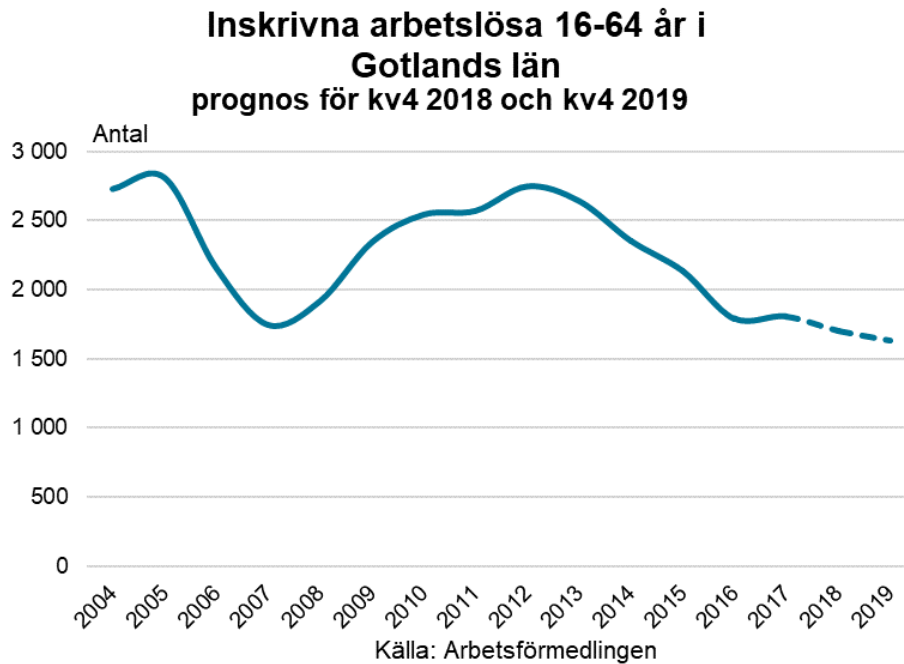
3.1 Antalet sysselsatta ökar

Mellan sista kvartalet 2017 och sista kvartalet 2018 väntas sysselsättningen öka med ytterligare 200 personer och till fjärde kvartalet 2019 bedöms ytterligare 100 gotlänningar vara i arbete, en ökning med 0,8 respektive 0,4 procent. I vissa delar av näringslivet bedöms sysselsättningen däremot bli i det närmaste oförändrad, eller öka endast något, under året. På den privata sidan flaggar flera branscher för att de planerar för fler anställda inom ett år. Information och kommunikation tillsammans med finansiell verksamhet och företagstjänster och bygg är de som flaggar för starkast ökning. Antalsmässigt är det bygg och finansiell verksamhet som ökar mest. På den offentliga sidan har sysselsättningen ökat marginellt det senaste året och bedöms öka svagt det närmaste året. Av de offentliga verksamheterna är det endast de statliga verksamheterna som har nämnvärda expensionsplaner. Många delar av den kommunala verksamheten ser dock ut att behöva anställa men det handlar primärt om ersättningsrekryteringar för inhyrd personal samt pensions- och andra avgångar. Med andra ord ingen sysselsättningstillväxt att tala om. Behoven av offentliga tjänster är dock stora och skulle det bara finnas ekonomi skulle sannolikt antalet anställda öka något. Tillfälliga statliga stöd är en komponent som kan förändra regioner och kommuners rekryteringsstrategier. Det är dock värt att nämna att Gotland med det antalet sysselsatta som länet har idag kan räkna med många ersättningsrekryteringar under 2018, utöver de 200 nya jobben. Detta antagande bygger på att företag och verksamhet i genomsnitt återanställer för 91 procent av de som går i pension.

3.2 Arbetslösheten minskar

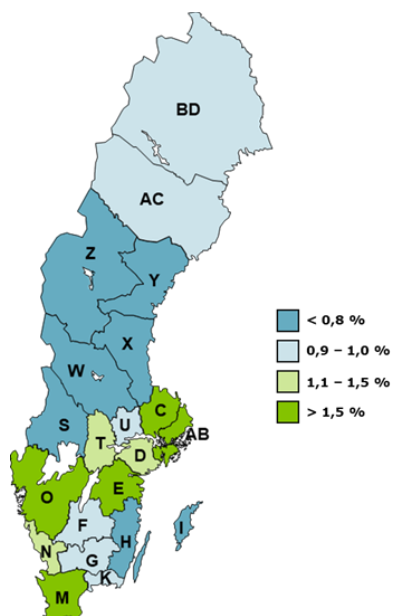
Antalet inskrivna arbetslösa på Gotland har sjunkit under en rad år efter en högsta notering på 2 750 personer fjärde kvartalet 2012. Antalet har sedan fortsatt sjunka varje år. Fjärde kvartalet 2017 var 1 805 gotlänningar arbetslösa. Till fjärde kvartalet 2018 bedöms arbetslösheten sjunka ytterligare något, som en följd av ett ökat utflöde till arbete, till 5,9 procent och 1 705 arbetslösa. Vid sista kvartalet 2019 bedömer vi att 1 630 personer kommer att vara arbetslösa, motsvarande en relativ arbetslöshet på 5,7 procent. Man bör dock vara uppmärksam på att det sker en förändring av sökandesammansättningen. Trots en relativt låg genomsnittlig arbetslöshet för vissa grupper och individer finns det andra som har stora svårigheter att etablera/återetablera sig på arbetsmarknaden. Vi ser ökande sådana tendenser på Gotland idag och risken är stor att andelen personer som har svårt att få ett arbete ökar samtidigt som den kraftiga nedgången av arbetslösheten bromsar och att arbetslösheten kanske till och med ökar något.

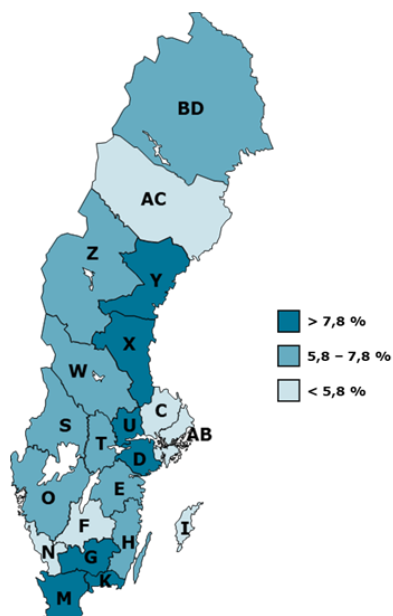
3.3 Stora regionala skillnader

Kartbilderna nedan visar Arbetsförmedlingens bedömning av sysselsättningsförändringar i den relativa arbetslösheten under prognosperioden för respektive län. Östergötland bedöms få den största sysselsättningsökningen under året med 1,9 procent. För Gotlands del ökar sysselsättningen med 0,4 procent (0,8 för 2018). Positivt men inte lika mycket som i de starkaste länen. Gotland har stora säsongsvariationer och arbetslösheten sjunker alltid på sommarhalvåret. Länet har dock under en lång tid tillhört de län med relativt låg arbetslöshet. I april var det bara Uppsala som hade en lägre arbetslöshet. Den fortsatta starka arbetsmarknaden kommer innebära att arbetslösheten sjunker ytterligare något och sysselsättningen stiger till slutet av både 2018 och 2019. Arbetslösheten väntas sjunka i alla län till slutet av 2019.

Förväntad procentuell sysselsättnings-
förändring (16-64 år) mellan kvartal 4
2018 och kvartal 4 2019

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som
andel av registerbaserad
arbetskraft, prognos kvartal 4
2019

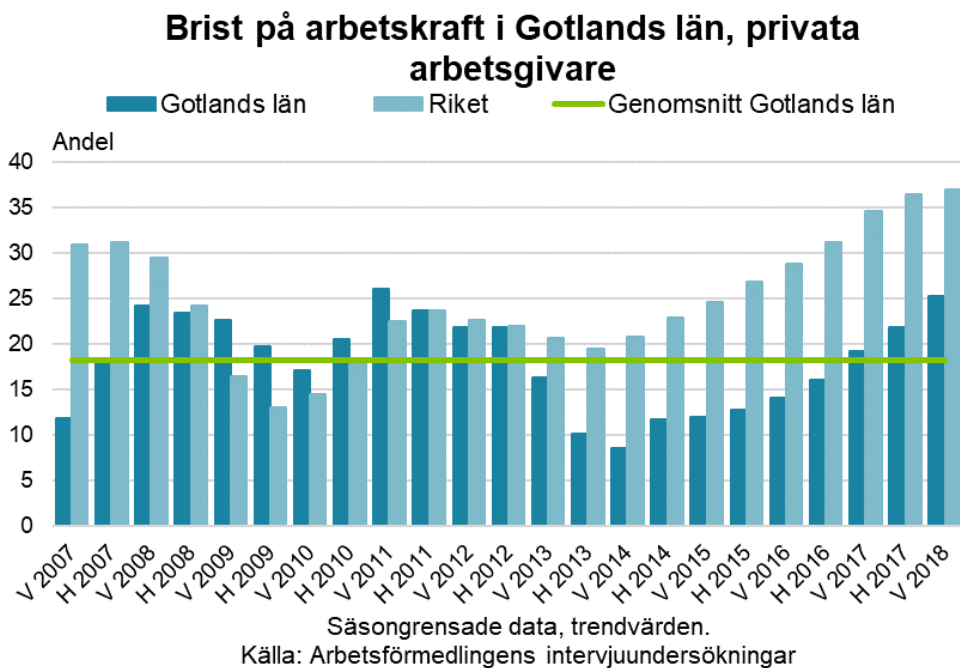
AB	Stockholm	I	Gotland	U	Västmanland
C	Uppsala	K	Blekinge	W	Dalarna
D	Södermanland	M	Skåne	X	Gävleborg
E	Östergötland	N	Halland	Y	Västernorrland
F	Jönköping	O	Västra Götaland	Z	Jämtland
G	Kronoberg	S	Värmland	AC	Västerbotten
H	Kalmar	T	Örebro	BD	Norrbottn

4 Efterfrågan på arbetskraft

Samtidigt som efterfrågan på företagens varor och tjänster ökar är kompetensbristerna i länet relativt begränsade inom det privata näringslivet. Trots en, sedan länge, minskande arbetslöshet (och tillgång på ledig kompetens) uppger bara en fjärdedel av de privata företagen att de haft svårigheter att rekrytera personal, vilket i och för sig är något högre än det historiska genomsnittet men avsevärt lägre än riksgenomsnittet. En situation som Gotland delar med många andra kommuner är att bristen på arbetskraft är mer koncentrerad till offentlig sektor. I det privata näringslivet är det främst bygg samt hotell och restaurang som inte hittar den kompetens deras företag behöver. Dock är det viktigt att notera att resursutnyttjandet är relativt högt i många företag så det finns små marginaler om behovet av arbetskraft skulle öka. Bristen skulle då kunna öka snabbt. På den offentliga sidan är situationen något av det omvända med avsevärt högre bristtal. Cirka 50 procent av de offentliga arbetsgivarna har haft svårt att hitta rätt kompetens, vilket är en vanlig situation för mindre och medelstora kommuner. Alla verksamhetsdelar utom merparten av de statliga verksamheterna har haft svårt att hitta den kompetens de behöver. Ungefär en fjärdedel av de statliga verksamheterna på ön har haft svårt att hitta den kompetens de behöver.

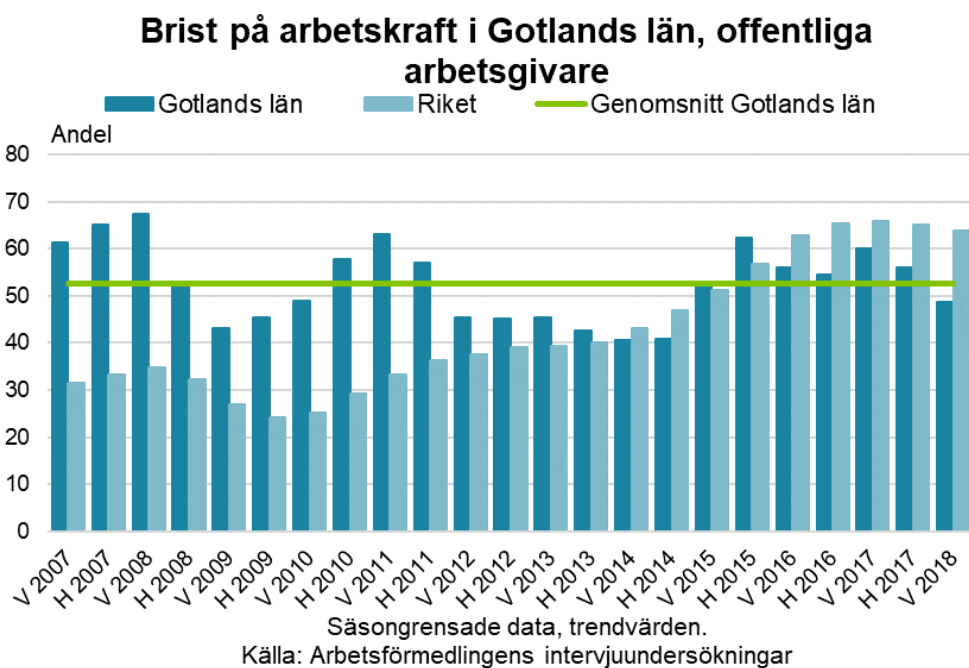
Den vanligaste konsekvensen av rekryteringssvårigheterna i det privata näringslivet var att befintlig personal fick arbeta mer följt av att man tackade nej till order och/eller att produktionen minskade. Inom offentlig verksamhet var den överlägset vanligaste konsekvensen att befintlig personal fick jobba mer. Över en tredjedel av arbetsställena som haft svårt att rekrytera uppgav detta som den vanligaste konsekvensen av rekryteringsproblemen. Många av länets kompetensbrister finns i yrken som varit bristyrken i flera år.

Arbetskraftsbristen har kommit att koncentreras till dessa traditionella bristyrken och här är rekryteringsproblemen i flera fall allvarliga. För näringslivets del handlar det dels om yrken med långa utbildningar och dels ingenjörer och IT-specialister, men även kockar och servitörer är det mycket svårt att rekrytera. Bristerna i offentliga tjänster utgör betydligt större volymer. De största rekryteringssvårigheterna inom offentliga tjänster handlar om högskoleyrken som förskollärare, socialsekreterare, sjuksköterskor men också undersköterskor med erfarenhet får allt lättare att hitta jobb, framförallt inom hemtjänst och äldreomsorg.

Som framgår av diagrammet ovan är bristen inom det privata näringslivet något över det historiska genomsnittet för länet. Arbetslöshetsnivåerna är dock låga så även mycket små ökningar av behov av arbetskraft kan komma att öka bristtalen.

En något annorlunda situation ser vi på den offentliga sidan. Ända sedan 2011-2012 har bristtalen inom den offentliga sidan var höga, vilket framgår av diagrammet nedan, även om det gått ner något under 2017 och 2018.

5 Näringsgrenar

På Gotland är cirka 25 600 personer i dagbefolkningen förvärvsarbetande. Näringsstrukturen i länet karaktäriseras av en stor andel offentlig sektor och en hög andel sysselsatta inom jordbruket och byggverksamheter samt av en växande andel sysselsatta inom privata tjänster som handel samt finans- och företagstjänster.

5.1 Byggverksamhet

Näringsgrenen är indelad i byggande av hus och andra byggnader samt anläggningsarbeten med mera. Här återfinns bland annat yrken som byggnads-träarbetare, elektriker, VVS-montörer, målare, murare samt ingenjörer och arbetsledare. Byggnadsverksamheten på Gotland sysselsatte nästan 2 500 personer 2016. Byggföretagen svarar därmed för drygt 9 procent av länets arbetstillfällen, att jämföra med rikets andel på 7,1 procent. I hela riket arbetade drygt 328 000 personer inom byggnadsverksamheten 2016.

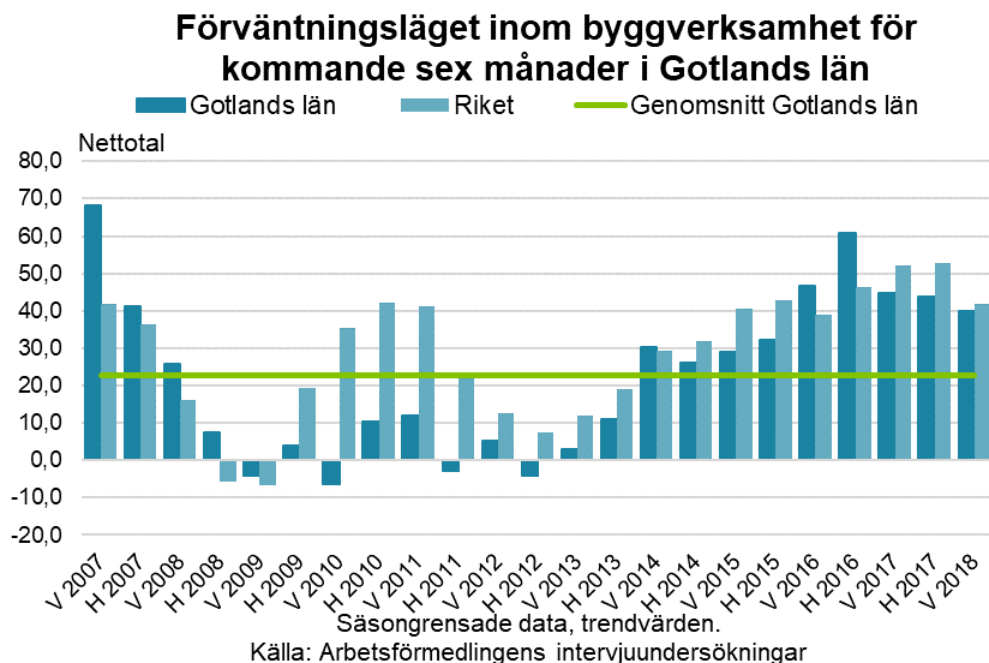
Efterfrågan på byggarbetskraft har under många år varit hög och sysselsättningen har ökat. Under 2013 och 2014 sjönk dock sysselsättningen något men har sedan ökat igen. Vår bedömning är att sysselsättningen inom byggsektorn fortsätter att öka under 2018 och 2019.

Vår intervjuundersökning visar att de intervjuade byggföretagen haft en god efterfrågan under lågsäsongen där cirka hälften av företagen haft en ökad efterfrågan medan en fjärdedel av de tillfrågade företagen haft en minskad efterfrågan, sannolikt till största del beroende på säsongsvariation och rekryteringsproblem. För kommande halvår bedömer hälften av företagen att efterfrågan kommer att öka och ingen tror sig på en minskad efterfrågan. Förväntningarna inför 2019 är även de positiva även om andelen företag som tror att efterfrågan minskar är något fler, 10 procent.

Det finns ännu en hel del uppdrag inom näringsgrenen men det är numera väldigt mycket kortare framförhållning än tidigare och ROT-jobben bidrar till att hålla sysselsättningen uppe, trots sänkningen av ROT-avdragen. En hög aktivitet i ekonomin och stora byggprojekt, som bostäder, hotell och försvarsåteretableringen, borgar för en fortsatt hög efterfrågan på byggkompetens. Många av de intervjuade byggföretagen, cirka 55 procent, har upplevt brist på arbetskraft under de senaste halvåret och tillgången på byggkompetens är mycket begränsad så en ökad efterfrågan kan mycket lätt orsaka stora bristtal, med ökade byggkostnader som av följd. Att inte bristtalen är högre trots högt tryck i branschen tyder i någon mån på att de gotländska företagen än så länge klarar sig genom att låna in personal av varandra för att klara de uppdrag de har.

På fem års sikt anger nästan 70 procent av byggarbetsgivarna att de kommer ha lika många anställda och 30 procent bedömer att de kommer att ha fler anställda. 85

procent av dem anger också att de kommer att återanställa vid pensionsavgångar – ungefär samma kompetens som dagens anställda har. Sammantaget innebär det goda chanser till anställning inom byggbranschen kommande fem år.

5.2 Industri

Bedömningen av sysselsättningsutvecklingen för den gotländska industrin har skiftat de senaste åren, främst beroende på osäkerhet kring den ekonomiska utvecklingen och villkoren för industriproduktion som till exempel med tillstånd för kalkstensutvinning. Antalet gotlänningar som arbetade inom industrin har under lång tid minskat och uppgick till knappt 1 850 personer under 2016, att jämföra med cirka 4 000 personer för 15 år sedan. Det betyder i nuläget att 7,3 procent av länets arbetstillfällen finns inom industrin. I riket är motsvarande andel cirka 12,7 procent. Industrin sysselsätter 580 000 personer i hela landet. I branschen ingår bland annat verkstadsindustri, energiproduktion, mineralutvinning, pappers- och livsmedelsindustri.

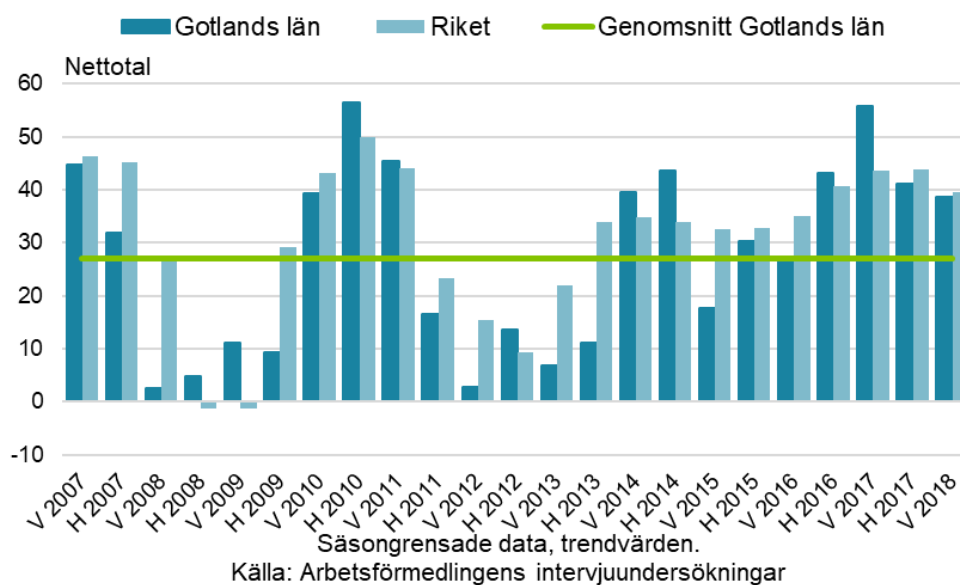
Den gotländska industrins utveckling har varit relativt stark under det senaste halvåret och många av företagen har haft en ökad efterfrågan. Men det förekommer stora skillnader inom branschen. Till exempel har företagen inom energi, utvinning och miljö haft en helt oförändrad efterfrågan det senaste halvåret medan nästan 70 procent av verkstadsindustrin haft en ökad efterfrågan.

För kommande halvår anger de gotländska industriföretagen ett positivt stämningsslag, se diagram nedan, där nästan 40 procent av arbetsgivarna tror på en ökad efterfrågan och inga tror på en minskad sådan. I vårens prognos anger

länets industriföretag också att deras lediga kapacitet ligger på en hög nivå. Nästan 75 procent av de intervjuade företagen uppger att de inte kan växa mer än 10 procent utan att nyrekrytera, något lägre än vid förra vårens mätning. Det stora kapacitetsutnyttjandet ser ut att innebära vissa sysselsättningsökningar på ett års sikt.

På fem års sikt anger 50 procent av industriarbetsgivarna att de kommer ha lika många anställda och 45 procent bedömer att de kommer att ha fler anställda. Nästan 70 procent av dem anger också att de kommer att återanställa vid pensionsavgångar – ungefär samma kompetens som dagens anställda har. Sammantaget innebär det många jobbchanser inom industrin kommande fem år.

Förväntningsläget inom industrin för kommande sex månader i Gotlands län

5.3 Privata tjänster

Tjänstesektorn blir allt större på Gotland. Den privata tjänstesektorn i länet sysselsatte cirka 9 500 personer 2016. Mer än en tredjedel av alla arbetstillfällen i länet finns därmed inom den privata tjänstesektorn. De största delbranscherna är handel samt finansiell verksamhet och företagstjänster som tillsammans sysselsätter över 5 000 personer.

Den privata tjänstenäringen omfattar en mängd olika verksamheter som riktar sig till såväl företag som hushåll. Här finns handel, hotell och restaurang, finansiell verksamhet, uthyrningsverksamhet, transport och kommunikation, data-verksamhet, personliga och kulturella tjänster och andra företagartjänster. Sektorn omfattar många olika yrken varav en del kräver längre högskoleutbildningar medan andra inte har några speciella utbildningskrav. Den privata tjänstesektorns bredd

gör att den rymmer det mesta från kvalificerade konsultuppdrag till lämpliga ingångs- och sommarjobb för ungdomar.

Branschen har haft en relativt god efterfrågan under lågsäsongen där många av företagen har upplevt en ökad efterfrågan, dock är det fler företag som upplevt en minskad efterfrågan än för ett år sedan, framförallt handelsföretag. För kommande halvår ökar efterfrågan markant vilket är helt naturligt i en bransch som präglas i så stor grad av sommarturism. Till 2019 väntar sig knappt 60 procent av företagen en ökad efterfrågan medan knappt 5 procent tror att efterfrågan minskar.

På fem års sikt anger nästan 63 procent av arbetsgivarna inom de privata tjänstenäringarna att de kommer ha lika många anställda och 30 procent bedömer att de kommer att ha fler anställda. Nästan 85 procent av dem anger också att de kommer att återanställa vid pensionsavgångar – ungefär samma kompetens som dagens anställda har idag. Sammantaget innebär det många chanser till anställning inom de privata tjänstenäringarna kommande fem år.

5.4 Transport

Transportsektorn (inklusive magasinering) sysselsatte strax över 1200 personer i länet 2016. Transportsektorn är en mycket konjunkturkänslig bransch som är beroende av en god aktivitet i ekonomin. Godstransporter är starkt beroende av en god utveckling i främst byggnadsverksamheten, industrin och handeln. Persontransporter gynnas i sin tur av en god utveckling i ekonomin som helhet då detta förbättrar förutsättningarna för ett ökat resande. 85 procent av transportföretagen rapporterar om en ökande eller oförändrad efterfrågan för det senaste halvåret. Nu under sommaren bedömer alla transportföretagen en ökande eller oförändrad efterfrågan. Skiljer vi ut de mindre företagen så är efterfrågan svagast där. De större företagen har ofta fler ben att stå än de som direkt kopplade till turism. På ett års sikt är bedömningarna mer dämpade men inga företag tror på en minskad efterfrågan. Branschen har också flaggat för en viss ökad sysselsättning under 2019 men behoven kan också komma att öka om efterfrågan blir lika god i andra branscher som bedömts. Detta då en stark efterfrågan i andra branscher påverkar transportbehoven positivt.

På fem års sikt anger cirka 65 procent av transportföretagen att de kommer ha lika många anställda och nästan 15 procent bedömer att de kommer att ha fler anställda. 81 procent av dem anger också att de kommer att återanställa vid pensionsavgångar – ungefär samma kompetens som dagens anställda har. Sammantaget innebär det många chanser till anställning inom transportnäringen kommande fem år även om antalet nya jobb inte väntas växa mycket.

5.5 Handel

Handeln blir allt viktigare för den gotländska arbetsmarknaden med cirka 2 600 sysselsatta. Inte minst för den stora volym sommarjobb som ofta fungerar som ingångsjobb. Aktiviteten över tid är god inom handeln men efterfrågan dämpas ändå under lågsäsong. Tre fjärdedelar av handelsföretagen har haft en minskad efterfrågan det senaste halvåret. Till kommande halvår ökar efterfrågan i handeln markant eftersom sommaren är så exceptionell med en mycket hög efterfrågan. Dock förväntar sig de gotländska handelsföretagen att efterfrågan på ett års sikt kommer att dämpas. Framförallt är det dagligvaruhandeln som tror på en positiv efterfrågan på ett års sikt. Arbetskraftsbristen i branschen är väldigt låg och dessutom bereder flera större arbetsgivare inom handeln anställningsmöjligheter för personer med olika typer av funktionsvariation.

På fem års sikt anger cirka 72 procent av handelsföretagen att de kommer ha lika många anställda och nästan 24 procent bedömer att de kommer att ha fler anställda. Knappt 80 procent av dem anger också att de kommer att återanställa vid pensionsavgångar – ungefär samma kompetens som dagens anställda har. Sammantaget innebär det ett stort antal chanser till anställning inom handeln kommande fem år samtidigt som att delbranschen erbjuder många ingångsjobb och en relativt stor omsättning på tjänster.

5.6 Finansiell verksamhet och företagstjänster

Inom finans-, och uppdragsverksamheten finns bank-, finans- och försäkringsbolag, fastighets- och uthyrningsverksamhet, samt dataverksamhet och andra företagstjänster. Sysselsättningen har trendmässigt ökat ända sedan mitten av 1980-talet och väntas göra så även för 2018-2019. För senaste halvåret har branschen haft en relativt god efterfrågan. Nästan 75 procent av företagen i föreliggande undersökning har uppgivit att de haft en ökad eller oförändrad efterfrågan medan resten har haft en minskande efterfrågan. För kommande halvår är bedömningarna starkare och cirka 90 procent av företagen tror på ökad eller oförändrad efterfrågan, cirka 10 procent tror att efterfrågan kommer att minska. På ett års sikt dämpas dock bedömningarna och andelen företag som bedömer att efterfrågan ökar eller är oförändrad blir cirka 65 procent. Denna typ av svängningar ser vi ofta i branscher och hos företag som är helt eller delvis beroende av sommarturismen.

Arbetskraftsbristen i branschen har ökat jämfört med vårprognoserna 2016 och 2017, cirka 39 procent av de intervjuade företagen har angett att de upplevt brist vid rekrytering de senaste 6 månaderna. Jämfört med drygt 15 procent och 35 för ett och två år sedan.

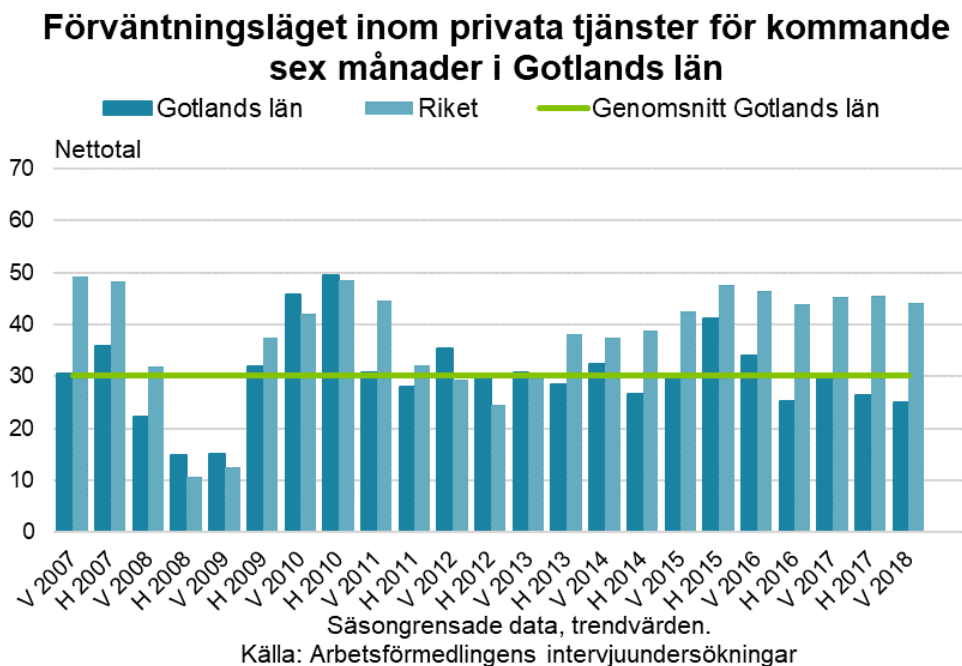
På fem års sikt anger cirka 33 procent av företagen inom delbranschen att de kommer ha lika många anställda och nästan 62 procent bedömer att de kommer att

ha fler anställda. Knappt 80 procent av dem anger också att de kommer att återanställa vid pensionsavgångar – ungefär samma kompetens som dagens anställda har. Sammantaget innebär det ett stort antal chanser till anställning inom finansiella verksamheter och företagstjänster kommande fem år.

5.7 Hotell och restaurang

Besöksnäringen är väletablerad i länet, såväl ekonomiskt som sysselsättningsmässigt. En viktig verksamhet inom området är hotell- och restaurangbranschen. Branschen har naturligt höga säsongsvariationer och sysselsättningen har ökat över tid. Under föregående 6 månader har branschen angett en mer dämpad efterfrågan där cirka 65 procent av företagen har haft en ökande eller oförändrad efterfrågan medan resten haft en minskande efterfrågan. För en bransch som denna går efterfrågan ner varje vinterhalvår på grund den starka kopplingen till sommarturism. Till högsäsongen 2018 bedömer branschen en ökad efterfrågan, där knappt 90 procent av företagen bedömer att efterfrågan kommer att öka eller bli oförändrad och cirka 10 procent väntar sig en minskning. Förra våren var nivån i princip densamma med någon övervikt på fler ökande och färre minskande. Sysselsättningen är säsongsbetonad och deltidsintensiv vilket bidrar till rekryteringsproblem. Till exempel råder det fortsatt brist på kockar under högsäsong. Sysselsättningen väntas öka under perioden 2018-2019.

På fem års sikt anger cirka 70 procent av företagen inom delbranschen att de kommer ha lika många anställda och nästan 25 procent bedömer att de kommer att ha fler anställda. Drygt 99 procent av dem anger också att de kommer att återanställa vid pensionsavgångar – ungefär samma kompetenser som dagens anställda har. Sammantaget innebär det ett stort antal chanser till anställning inom hotell och restaurang kommande år. Särskilt stora bedöms möjligheterna vara under sysselsättningsintensiva högsäsongen.

5.8 Jord- och skogsbruk

Antalet sysselsatta inom jord- och skogsbruk är relativt stort på Gotland, högst andel i hela landet. I länet arbetade knappt 1 300 personer inom sektorn år 2016, vilket motsvarar drygt 5,1 procent av länets sysselsatta, och en högre andel om man räknar in de som är äldre än 65 år. Det kan jämföras med rikets andel om 1,3 procent. I hela landet arbetar knappt 61 000 personer inom jord- och skogsbruk. Inom jordbruk, skogsbruk och fiske finns företag som bedriver verksamhet inom växtodling, djuruppfödning, timmeravverkning med mera. De ekonomiska förutsättningarna är kända för många lantbrukare och i lantbruksbarometern från maj 2018 så bedöms lantbrukets alla inriktningar få sämre lönsamhet 2018. Prognosen framåt visar på en tudelad bild där det egentligen bara är grisproducenterna som tror att priset/intäkterna står sig någorlunda. ett längre perspektiv har antalet sysselsatta inom jordbrukssektorn¹ minskat till följd av stordrift i jordbruket. Även om sysselsättningen inom jordbruket trendmässigt har sjunkit under många år har Gotland fortfarande förhållandevis många sysselsatta inom sektorn jämfört med riket. De allra flesta personer som uppbär anställning inom sektorn är män. I vårens undersökning anger drygt 70 procent av jordbruksföretagen att efterfrågan har varit oförändrad det senaste halvåret – inga företag har haft en ökad efterfrågan och nästan 30 procent anger att efterfrågan minskat. För kommande halvår anger lantbruksföretagen att efterfrågan på deras varor kommer att öka något men inte lika mycket som förra våren. På ett års sikt väntas efterfrågan i stort sett bli oförändrad, drygt 70 procent bedömer detta. Lika många bedömer att efterfrågan ökar som bedömer att den minskar. Vår långsiktiga bedömning är att trenden med större och färre jordbruk som sysselsätter färre

¹ SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS)

kommer att fortsätta, och att sysselsättningen ändå minskar svagt under det kommande året. Det gotländska jordbruket är, och fortsätter att vara, en viktig näring för ön, både ur marknadsförings- och sysselsättningshänseende. Branschen har tydliga sysselsättningseffekter på andra branscher såsom till exempel besöksnäring, export och transport. En bibehållen eller ökad aktivitet inom jordbruket har sålunda positiva sysselsättningseffekter i branscher utöver den egna. På fem års sikt anger nästan 60 procent av företagen inom branschen att de kommer ha lika många anställda och cirka 40 procent bedömer att de kommer att ha fler anställda. Drygt 50 procent av dem anger också att de kommer att återanställa vid pensionsavgångar – ungefär samma kompetens som dagens anställda har. Sammantaget innebär det att även om branschen sysselsatt allt färre de senaste åren så kommer det att finnas jobbchanser till anställning inom branschen kommande fem år.

5.9 Offentliga tjänster

Till offentliga tjänster hör offentlig förvaltning, utbildning, vård och omsorg och sociala tjänster som finansieras av offentliga medel. I Arbetsförmedlingens beräkningar ingår verksamheter med både offentliga och privata huvudmän. På Gotland arbetade knappt 10 000 personer inom den offentligt finansierade verksamheten vilket motsvarar mer än en tredjedel (38,9 procent) av alla sysselsatta i länet. Även om de offentliga verksamheterna kommer att ha många rekryteringar under 2018-2019 så blir sysselsättningen i det närmaste oförändrad. På grund av volymerna av ersättningsrekryteringar blir ändå jobbchanserna betydande. På fem års sikt anger cirka 53 procent av verksamheterna inom offentliga tjänster att de kommer ha lika många anställda och drygt 40 procent bedömer att de kommer att ha fler anställda. Drygt 70 procent av dem anger också att de kommer att återanställa vid pensionsavgångar – ungefär samma kompetens som dagens anställda har. Sammantaget innebär det, med tanke på hur många anställda/ersättningsrekryteringar det görs per år, väldigt många jobbchanser till anställning inom kommande fem år.

5.10 Utbildning

Inom utbildningssektorn på Gotland ingår förskolor, grundskolor, gymnasieskolor, samt en del av Uppsala Universitet. Arbetstillfällena finns till stor del inom offentlig sektor, men det finns även ett antal friskolor som bedriver barnomsorgs-, grundskole- och gymnasieverksamhet. Totalt sett arbetar cirka 2 850 personer i näringsgrenen varav det stora flertalet inom offentlig regi. Enligt arbetsgivarna i undersökningen har antalet sysselsatta ökat marginellt under det senaste året. För nästa år väntas också mycket små sysselsättningsökningar inom utbildningsväsendet. Barnomsorg, grundskola och vuxenutbildning ser ut att nyanställda några personer medan gymnasieskolan blir oförändrad. Det är dock fortsatt brist inom ett flertal läraryrken såsom förskollärare och grundskollärare. På fem års sikt anger 20 procent av företagen inom barnomsorg, grundskola,

gymnasieskola och vuxenutbildning att de kommer ha lika många anställda och cirka 80 procent bedömer att de kommer att behöva fler anställda. Drygt 80 procent av dem anger också att de kommer att återanställa vid pensionsavgångar – ungefär samma kompetens som dagens anställda har. Sammantaget innebär det att det kommer att finnas jobbchanser till anställning inom utbildningssektorn de kommande fem åren.

5.11 Vård och omsorg

Inom vård och omsorg är den i särklass största arbetsgivaren Region Gotland. Antalet privata vårdgivare har dock ökat. I dagsläget sysselsätts cirka 4 950 personer inom vård, omsorg och andra sociala tjänster. Sektorn sysselsätter bland annat undersköterskor, läkare, tandläkare, socialsekreterare med flera. För närmaste året har arbetsgivarna angett en oförändrad sysselsättning, möjligen med små minskningar, men sannolikt skulle nuvarande stora behov av offentliga tjänster göra att sysselsättningen skulle kunna öka men detta är i nuläget inte möjligt inom nuvarande budgetramar. Region Gotland har också stora pensionsavgångar framöver och kommer därför att ha behov av många ersättningsrekryteringar på ett par års sikt. Dessutom vill man ersätta hyrpersonal med egen dito. Sammantaget innebär det, trots begränsad jobbtillväxt, många jobbchanser. Till det kommer demografiska förändringar med ökade vårdbehov som följd. Läkare och sjuksköterskor med specialistkompetens är svårrekryterade i hela landet, så också på Gotland. Även undersköterska har blivit ett bristyrke, till största delen på grund av ökade behov inom äldreomsorg men också ett växande behov inom sjukvården på grund och stora ersättningsrekryteringar. Bristerna på undersköterskor finns framförallt inom äldreomsorg och hemtjänstverksamhet. På fem års sikt anger nästan 67 procent av företagen och verksamheterna inom vård och omsorg att de kommer ha lika många anställda och cirka 33 procent bedömer att de kommer att ha fler anställda. Drygt 67 procent av dem anger också att de kommer att återanställa vid pensionsavgångar – ungefär samma kompetens som dagens anställda har. Sammantaget innebär det mycket goda jobbmöjligheter hos företag och verksamheter inom vård och omsorg kommande fem år. Särskilt med tanke på hur många som är sysselsatta inom just vård och omsorg så blir ersättningsrekryteringarna betydande.

6 Utbudet av arbetskraft

6.1 Arbetskraften

Arbetskraften definieras som summan av antalet sysselsatta och antalet arbetslösa. De personer som är i program med aktivitetsstöd räknas i officiell statistik² inte in i arbetskraften utan räknas som studerande. Personer i arbete med stöd som anställningsstöd, lönebidrag, nystarts- och instegsjobb räknas däremot som sysselsatta. I Arbetsförmedlingens definition av arbetskraften (registerbaserad arbetskraft) används förvärvsarbetande nattbefolkning (SCB) samt öppet arbetslösa och arbetssökande i program med aktivitetsstöd. Arbetskraftsutbudet påverkas av befolknings- och sysselsättningsutveckling, utbildning, pensionsavgångar och ohälsotal.

6.2 Befolkningsutveckling

Den faktor som har den enskilt största påverkan på arbetskraftens storlek och framtida tillväxtpotential är utvecklingen av befolkningen i arbetsför ålder. Antalet personer i åldrarna 16-64 har minskat i antal över tid och beräknas fortsätta minska enligt befolkningsframskrivningar från SCB. Framskrivningarna är relativt pålitliga när det gäller svenskfödda men svårare att analysera när det gäller senaste årens migrationsströmmar. Gotlands stora möjlighet att få ett tillräckligt stort befolkningsunderlag, i arbetsför ålder, avgörs i stor utsträckning av hur många av de nyanlända som väljer att stanna på Gotland. Självbosättningsnivån är mycket låg. Kombinationen av ett möjligt ökat antal gotlänningar och en stärkt arbetsmarknad är en möjlighet Gotland bör göra allt i sin makt för att ta vara på. I april var dock bara 55 personer inskrivna i programmet.

Risken är stor att försörjningsbördan blir väldigt hög för de yrkesverksamma i förhållande till de utanför arbetskraften, om inte antalet gotlänningar ökar. Antalet personer som är 80 år eller äldre väntas öka med kraftigt mellan 2014-2030. Detta i sin tur innebär ett ökat tryck på de offentliga finanserna. Samtidigt har arbetsmarknaden en tendens att anpassa sig efter utbudet vilket betyder att fler personer i arbetskraften genererar fler sysselsatta och i förlängningen starkare offentliga finanser. Färre skattebetalare genererar lägre intäkter men det medför samtidigt mindre utgifter från offentliga medel som är beroende av många sysselsatta.³

² SCB:s Arbetskraftsundersökningar (AKU)

³ SCB:s befolkningsprognos 2015. Underlaget till detta stycke är en specialbearbetning av SCB:s senaste befolkningsprognos, nedbruten på län och kommuner. Bearbetningen har gjorts av SCB. Utvecklingen i framskrivningarna baseras på de senaste årens mönster i befolkningsutvecklingen. Läs mer om SCB:s befolkningsprognoser: <http://www.scb.se/BE0401>

6.3 Migration

Utan en befolkningstillväxt via invandring eller annan inflyttning kan Region Gotland få svårt att upprätthålla utbudet av tjänster och av samhällsservice. Även vård- och omsorgstjänster riskerar att minska då kostnaderna per vårdtagare ökar i en allt glesare befolkad region. Med en bibehållen eller ökad nivå på den aktiva befolkningen kan många av de negativa konsekvenserna undvikas i framtiden. För att de nyanlända och eller inflyttande ska välja att stanna måste dock både Region Gotland, näringsliv och gotlänningarna visa på möjligheter till boende och arbete samt fördelarna med att bo på Gotland, då möjligheterna till framförallt jobb är större i storstäderna. Kunskaper i svenska för nyanlända, även inte helt flytande svenska, är en förutsättning för att få jobb på den Gotländska arbetsmarknaden och jobben är inkörsport till en framgångsrik integration. Även de gotländska arbetsgivarna måste få upp ögonen för den tillgängliga kompetensen bland nyanlända även om dessa inte är helt och fullt gångbara på arbetsmarknaden direkt och möta upp med ett lärande på arbetsplatsen. Även branschorganisationer behöver engageras i arbetet.

6.4 Stor grupp utanför arbetskraften

Som en följd av den starka gotländska arbetsmarknaden och med fortsatt sjunkande arbetslöshet bedömer vi att antalet gotländska ungdomar som väljer att studera vidare på högskola, universitet eller YH-utbildning minskar något eller blir oförändrat nästa år. Eller snarare är det så att många väljer att skjuta på högre studier när jobbmöjligheterna är goda. Inflödet till arbetskraft från studier ökar vid ett starkare konjunkturläge då möjligheterna till anställning blir avsevärt bättre. Vår bedömning är att antalet vuxenstuderande kommer att öka något under året – på grund av att många av de arbetslösa har kort utbildning, till exempel nyanlända.

6.5 Ohälsa

En del av de som står utanför arbetskraften gör det på grund av sjukskrivning. Personer som till exempel är långtidssjukskrivna eller har sjuk- och aktivitetsersättning (SA) ingår inte i arbetskraften. Deras frånvaro från arbetsmarknaden mäts i ett så kallat Ohälsotal.⁴ Antalet personer som beviljas sjuk- och aktivitetsersättning har ökat de senaste fem åren men totalt sett har antalet personer med dessa ersättningar tidigare sjunkit i nästan tio år i rad och Arbetsförmedlingen bedömer att utflödet från arbetskraften till Försäkringskassan blir fortsatt lågt. Detta skulle i sin tur innebära ett tillskott till arbetskraften. Samtidigt kan arbetskraften minska vid förändringar åt andra hållet.

⁴ Antal utbetalda nettodagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning, sjukersättning eller aktivitetsersättning per registrerad försäkrad i åldrarna 16-64 år

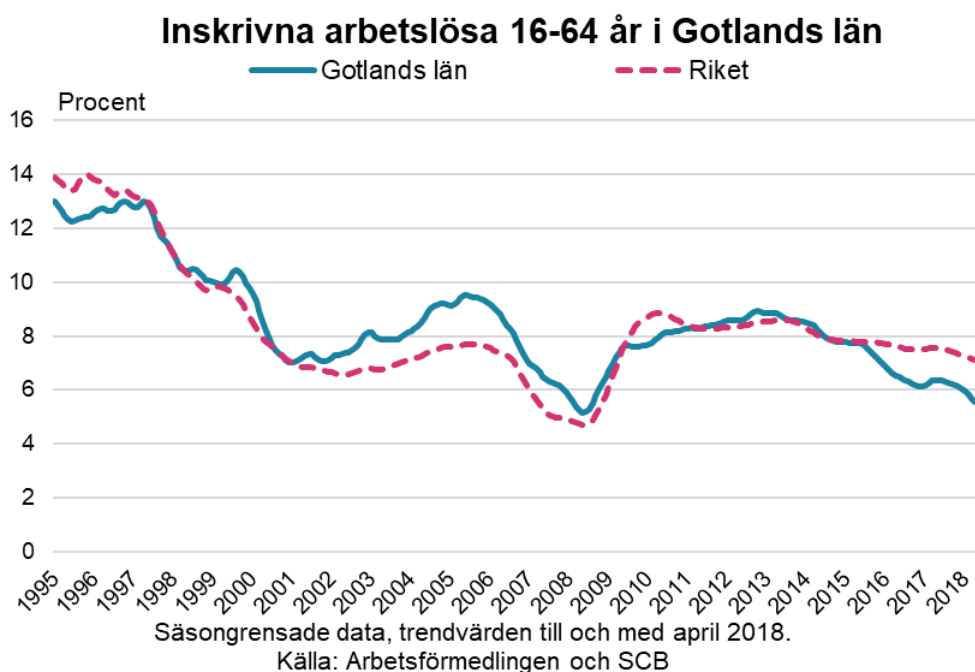
6.6 Utbildning

Antalet nya studenter vid landets högskolor ökade efter finanskrisen och den lågkonjunktur som följde. Förklaringen är att människor i ett försämrat konjunkturläge i större utsträckning väljer studier. När den ekonomiska instabiliteten var som starkast medförde det ett ökat intresse för studier på olika nivåer. Sedan dess har antalet högskolenybörjare ökat något men Arbetsförmedlingen bedömer, utifrån en starkare arbetsmarknad, att andelen personer som väljer högre studier blir oförändrat under året. Samtidigt kommer andelen studenter som väljer att studera vidare att fortsatt vara relativt hög då det krävs en högre utbildning för allt fler yrken idag.

7 Inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen

7.1 Arbetslöshetens utveckling

Sommaren 2008 var arbetslösheten på Gotland historiskt låg, 5,2–5,3 procent – en nivå som vi närmat oss nu under 2016–2018. Denna siffra kan jämföras med 90-talskrisen då arbetslösheten var uppe på 13 procent. Efter finanskrisen steg arbetslösheten till december 2012 och har i princip sjunkit sedan dess. Till slutet av 2018 väntas arbetslösheten ha sjunkit till cirka 1 700 arbetssökande, motsvarande 5,9 procent av den registerbaserade arbetskraften, och till slutet av 2019 sjunker den ytterligare något till cirka 1 630, vilket motsvarar 5,7 procent av arbetskraften.

7.2 Arbetslöshetens sammansättning

I diagrammet nedan redovisas den totala arbetslösheten och dess andel av den registerbaserade arbetskraften som ett genomsnitt för kvartal 4 2017 och kvartal 1 2018, dels för länet som helhet, dels för ett antal utvalda grupper samt för riket. Under de aktuella kvartalen har arbetslösheten på Gotland och i riket haft ett genomsnitt på 6,5 respektive 7,4 procent av arbetskraften. Andelen arbetslösa ungdomar 18-24 år på Gotland var 11,3 procent av arbetskraften, att jämföra med 9,8 procent i genomsnitt för riket. Många av de arbetslösa ungdomarna har inte tidigare varit inskrivna som arbetslösa på Arbetsförmedlingen och saknar i stor utsträckning erfarenhet från arbetslivet och har därför svårare att etablera sig på

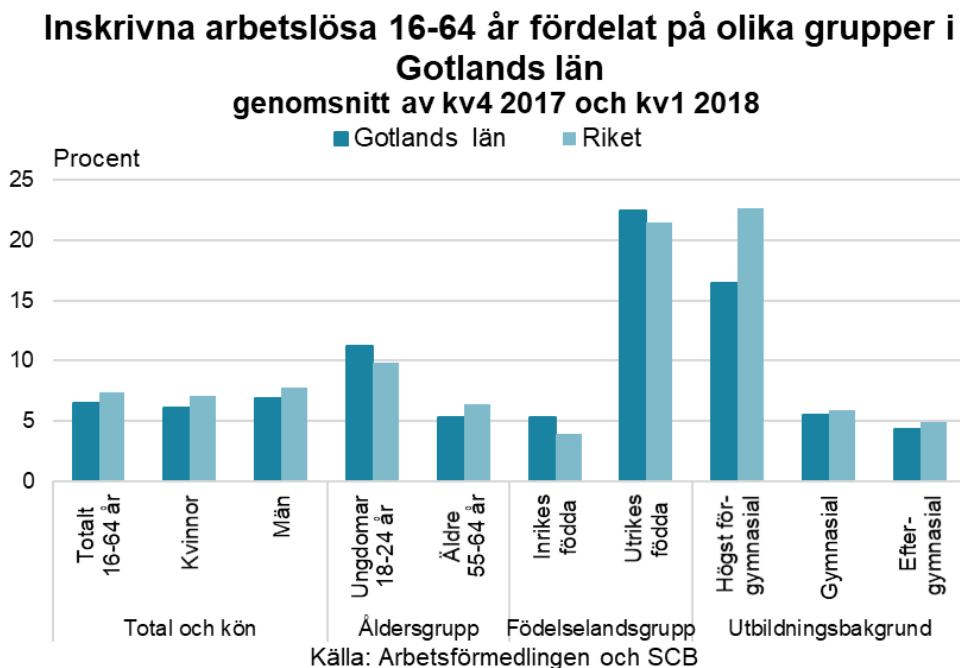
arbetsmarknaden. Rent allmänt har annars ungdomar med fullständig gymnasieutbildning mycket goda möjligheter att få jobb.

Andelen för arbetslösa utomeuropeiskt födda är 22,4 procent, att jämföra med rikets genomsnitt på 21,5 procent. Vad gäller utbildningsbakgrund så är den största gruppen av de inskrivna arbetslösa de med endast grundskola eller en avbruten gymnasieutbildning. Länets totala arbetslöshet ligger lägre än riksgenomsnittet, särskilt vid de kvartal där sommarjobben inverkar. På senare år har dock länets arbetslöshet legat på en lägre nivå än riksgenomsnittet även under lågsäsong, dels beroende på en god lokal arbetsmarknad, dels på grund av ett lägre inflöde i arbetskraften av utomeuropeiskt födda. Detta innebär dock stora utmaningar framöver med att både hitta arbetskraft och få tillräckligt med skattebetalare för att upprätthålla välfärden. Man kan även urskilja klara skillnader i relativ arbetslöshet mellan olika grupper. Tuffast på länets arbetsmarknad har utrikes födda, personer med högst förgymnasial utbildning och unga utan fullständigt gymnasium i åldrarna 18-24 år. Dessa gruppers arbetslöshetsnivåer är markant högre än för andra undergrupper, där de utrikes födda uppvisar den klart största arbetslöshetssiffran med sina 22,4 procent.

Gruppen äldre 55-64 år är i motsats till utomeuropeiskt födda en av de grupper som har mycket låg arbetslöshet med sina 5,3 procent, 1,1 procentenheter lägre än rikets nivå. Äldre har förvisso en generellt låg arbetslöshet men de som blir arbetslösa och som förblir det en längre tid har svårt att sedan konkurrera om de lediga arbetstillfällena och återetableras sig på arbetsmarknaden. Mycket på grund av bristande utbildning eller utbildning/erfarenhet som inte längre efterfrågas.

Gruppen ungdomar drabbas ofta tidigare än andra grupper i en konjunkturedgång men är också ofta de första som gynnas i konjunkturuppgångar. Länets ungdomsarbetslöshet var 1,4 procentenheter över riksgenomsnittet. På sommarhalvåret brukar situationen vara den omvända.

Att utbildning är en faktor som stärker individens position på arbetsmarknaden framgår tydligt i tabellen. De stora skillnaderna i relativ arbetslöshet mellan de olika utbildningsgrupperna (förgymnasialt-, gymnasialt- respektive eftergymnasialt utbildade) kan ses både i länet och i riket som helhet. Generellt gäller att ju högre utbildning en person har desto lägre är arbetslösheten.

7.3 Ungdomsarbetslöshet

Den gotländska ungdomsarbetslösheten är relativt hög, i jämförelse med arbetslösheten totalt. När man diskuterar ungdomars arbetsmarknad är det emellertid viktigt att komma ihåg att den i flera avseenden skiljer sig från de äldres arbetsmarknad. De unga befinner sig i en fas i livet där de ska etablera sig på arbetsmarknaden medan de flesta äldre redan är etablerade. Detta visar sig bland annat genom att ungdomar i större utsträckning än äldre rör sig mellan olika jobb eller mellan studier och arbete, rörelser som i många fall innefattar en period i arbetslöshet. En annan viktig skiljelinje mellan unga och äldre arbetslösa är att det är en förhållandevis liten andel unga som är långtidsarbetslösa, vilket är anledningen till att Arbetsförmedlingen inte anser att ungdomar har en utsatt ställning på arbetsmarknaden, så länge de avslutat sina gymnasiestudier. Detta visar sig genom att för de flesta arbetslösa ungdomar är tiden utan arbete snabbt övergående.

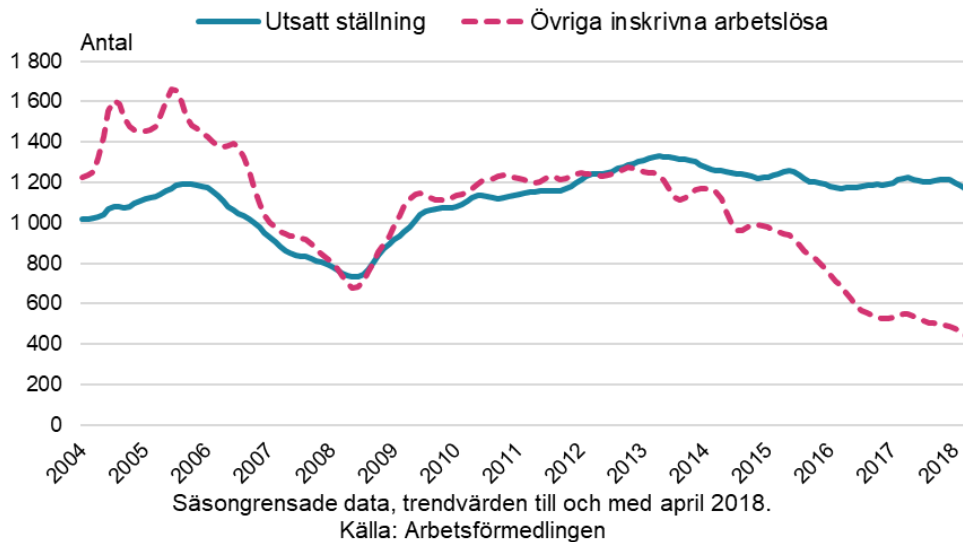
I arbetskraften för ungdomar redovisas de som är arbetslösa eller som arbetar. De som studerar eller står helt utanför arbetsmarknaden fångas inte av denna statistik. De som ser sig som heltidsstuderande är inget problem för svensk arbetsmarknad medan de som varken arbetar eller studerar är en outnyttjad arbetskraftsresurs som också befinner sig i en utsatt position och riskerar att få mycket svårt att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället, med stora ekonomiska och sociala kostnader som följd. Det är av största vikt att Arbetsförmedlingen och andra samhällsinstanser gör sitt yttersta för att få dessa individer att ta sig igenom en gymnasieutbildning och etablera sig på arbetsmarknaden för att spara stora sociala och samhällsekonomiska resurser. Risker är mycket stor för långvarigt utanförskap

om den unge inte får det stöd som behövs för att ta sig in i arbetslivet. Gruppen unga som varken arbetar eller studerar är känslig för konjunkturedgångar varför det är ett utmärkt tillfälle att särskilt stötta dem nu när arbetsmarknaden utvecklas väl.

7.4 Grupper med utsatt ställning på arbetsmarknaden

Det finns ett antal grupper av arbetslösa som i genomsnitt har svårare än andra att få arbete. Dessa definieras av Arbetsförmedlingen som grupper med utsatt ställning på arbetsmarknaden. Alla inom dessa grupper har dock inte svårt att få arbete – det finns stora individuella skillnader. Till dessa grupper hör personer med endast förgymnasial utbildning, utomeuropeiskt födda, personer i åldrarna 55-64 år och personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Både antalet och andelen som tillhör en eller flera av dessa grupper har ökat starkt under senare år och i april 2018 tillhörde 74,1 procent av de inskrivna arbetslösa en eller flera av dessa grupper. Det är dock viktigt att återigen påpeka att ingen av dessa grupper är på något sätt homogen utan att det inom respektive grupp ryms individuella skillnader och egenskaper så som exempelvis hög utbildning eller gedigen arbetslivserfarenhet vilket påverkar individens möjligheter till att finna och behålla ett arbete.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år med utsatt ställning på arbetsmarknaden och övriga inskrivna arbetslösa i Gotlands län

7.5 Arbetslösa med högst förgymnasial utbildning

Personer som saknar gymnasieutbildning möter en fortsatt tuff arbetsmarknad. Trots att arbetslösheten för denna grupp har minskat är det fortfarande cirka 500 inskrivna arbetslösa som alla har gemensamt att de saknar gymnasial utbildning eller högre. Det motsvarar ungefär tredjedel av de arbetslösa i länet. Att arbetsmarknaden generellt numera ställer höga krav på de arbetssökande återspeglas även i kravprofilerna i de lediga platser som anmäls till Arbetsförmedlingen där en majoritet av tjänsterna förutsätter som lägst en gymnasial utbildning. Ett av Arbetsförmedlingens viktigaste råd till arbetssökande är just att slutföra en gymnasieutbildning då det är något av ett grundkrav för att kunna ta sig in på arbetsmarknaden.

7.6 Äldre 55-64 år

Personer mellan 55-64 år har i regel ingen svag ställning på arbetsmarknaden. Till antalet utgör dessa personer en av de minsta undergrupperna och trenden är ett fallande antal arbetslösa. Av de äldre som blir kvar i arbetslöshet finns en stor andel personer som generellt har påtagligt svårt att snabbt finna ett nytt arbete. Av den anledningen har Arbetsförmedlingen identifierat arbetslösa i detta åldersintervall som en grupp som har högre trösklar än andra. Drygt 5 procent av de som är 55-64 i länet var arbetslösa (kvartal 4 2017 och kvartal 1 2018). Många av dem har endast förgymnasial utbildning och/eller erfarenhet som inte längre efterfrågas och får därmed svårt att återetablera sig på arbetsmarknaden.

7.7 Utrikes födda

Antalet personer som invandrat till Sverige har varit stort under de senaste åren och de har bidragit positivt till landets befolkningstillväxt. Till Gotland har de varit få till antalet och endast i låg utsträckning bidragit till ett ökat arbetskraftsutbud. Detta skulle kunna innebära både en möjlighet att öka utbudet av arbetskraft och samtidigt öka Gotlands befolkning. Inom gruppen finns en stor representation av personer med högst förgymnasial utbildning, vilket syns i det höga arbetslöshetstalet, men en hel del har också utbildning från högskola eller universitet. Sedan ett antal år tillbaka har Arbetsförmedlingen det samordnande ansvaret för etableringsinsatser för nyanlända flyktingar. Reformen syftar till att underlätta för dessa individer att på kortast och effektivast sätt få ett arbete eller påbörja högre studier.

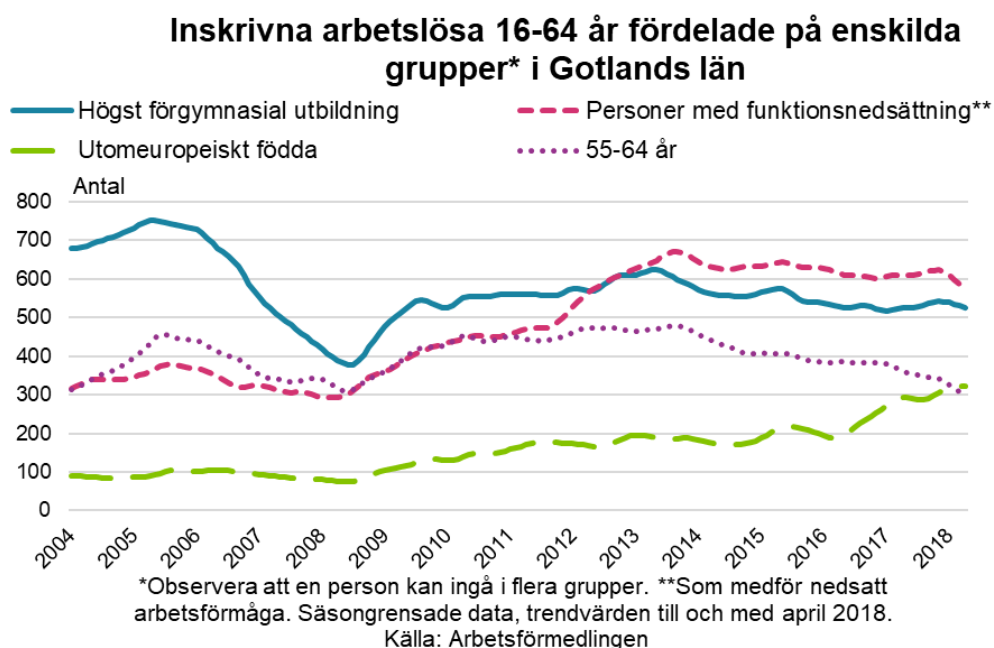
Under 2018 har antalet personer som fått ett arbete ökat. Detta gäller även för de utomeuropeiskt födda som gått till arbete ökat men fortfarande finns en stor andel arbetssökande som inte har verktygen som krävs för att etablera sig på arbetsmarknaden. Initialt saknar många av dessa arbetssökande ofta ett kontaktnät på den svenska arbetsmarknaden vilket försvårar chanserna till arbete. Inte sällan saknas även i början kunskaper i svenska språket vilket också begränsar jobbmöjligheterna. Utöver detta kan det uppstå situationer där arbetsgivaren får

problem med att värdera sökandes tidigare inhämtade utbildning eller arbetslivserfarenhet från utlandet. Sammantaget betyder detta att det finns en outnyttjad arbetskraftsresurs på arbetsmarknaden som kan komma att spela en viktig roll för länets framtida försörjning. Det är därför viktigt att Arbetsförmedlingens insatser anpassas för att korta arbetslöshetstiderna för dessa sökande. Den gotländska arbetskraften behöver fyllas på för att kunna möta framtida arbetskraftsbehov och största möjligheten till att lyckas med detta är att vi får flyktingar, samt andra inflyttande, att välja att bo kvar på Gotland och att dessa kommer i arbete.

7.8 Personer med funktionsnedsättning

Antalet inskrivna arbetslösa med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga var 550 personer i maj. För arbetsgivare som anställer inskrivna arbetslösa med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga kan Arbetsförmedlingen erbjuda olika typer av anställningsstöd för att öka möjligheterna för dessa personer att etablera sig på arbetsmarknaden.

Generellt sett så spelar arbetsmarknadspolitiska insatser ofta en avgörande roll för att hjälpa dessa personer in på arbetsmarknaden. Ett av flera verktyg som Arbetsförmedlingen förfogar över för att stötta de arbetssökande är olika typer av arbetsmarknadspolitiska program. Genom programdeltagandet behåller den arbetssökande anknytningen till arbetsmarknaden, vilket syftar till att minska risken för långvarig arbetslöshet och risk för utanförskap. De olika programmen ska även bidra till att de arbetssökande får de kunskaper som efterfrågas på arbetsmarknaden.

8 Fördjupningsruta:

I Gotlands län, liksom i riket totalt, är det endast en låg andel av de lediga jobben som utgörs av yrken med den lägsta kvalifikationsnivån, det vill säga yrken utan, eller med bara låga, kvalifikationskrav. Andelen av befolkningen som saknar gymnasieutbildning är dock mycket större. Detta innebär att konkurrensen om dessa jobb är väldigt stor och att risken för arbetslöshet är högre än för dem med avslutad gymnasieutbildning.

Omkring 3 700 personer, eller 13 procent av befolkningen i åldrarna 25-64 år, saknade en gymnasieutbildning år 2016. Av dessa ingick knappt 2 800 i arbetskraften varav 2 450 var förvärvsarbetande. En genomgång av hur dessa personer fördelar sig på yrken inom olika kvalifikationsnivåer visar på några observationer som är värda att lyfta fram.

En första observation är att arbetsmarknaden för personer som saknar gymnasieutbildning inte är begränsad till yrken som återfinns på den lägsta kvalifikationsnivån. Det vill säga till yrken utan, eller med bara låga krav, på utbildning. Inom dessa yrken arbetade år 2016 totalt cirka 2 800 personer i länet varav knappt 650, eller cirka 22 procent, saknade en gymnasieutbildning.

Utöver dessa återfanns omkring 1 750 personer med förgymnasial utbildning inom yrken vilka normalt kräver en gymnasieutbildning eller högre. Dessa motsvarade knappt 8 procent av samtliga förvärvsarbetande inom dessa kvalifikationsnivåer.. Av de med kort utbildning på Gotland är cirka 200 personer verksamma inom yrken som normalt kräver en eftergymnasial utbildning på minst två år alternativt innehade en chefsposition. De flesta av dessa arbetade som företagssäljare eller arbetsledare inom bygg. Personer med förgymnasial utbildning utgör emellertid en mindre andel av det totala antalet förvärvsarbetande inom yrken med krav på eftergymnasial utbildning. En andra observation att lyfta är att könsfördelningen är nästan jämn, 51,5 procent män och 48,5 procent kvinnor, av de med kort utbildning som arbetar inom yrken utan, eller med bara låga krav, på utbildning. Det största yrket med låga kvalifikationskrav är städare för kvinnor, 215 personer. För män var det största yrket övrigt/övriga serviceyrken, 315 personer. Det sammantaget vanligaste yrket bland förgymnasialt utbildade i Sverige var butikssäljare. Till skillnad från riket totalt är det i länet städare som är överlägset störst bland personer utan gymnasieutbildning. Till de fem största yrkena bland personer med kort utbildning räknas också köks- och restaurangbiträden samt lagerpersonal. De korttidsutbildade i länet utgör en tredjedel av de som jobbar i yrken med den lägsta kvalifikationsnivån, 13,6 procent av dem arbetar i yrken som normalt kräver gymnasieexamen och endast 3,2 procent av dem som jobbar i yrken med krav på eftergymnasial utbildning. Även om korttidsutbildade personer kan med andra ord få jobb med krav som överstiger sin utbildningsnivå, är det få som får det. Alternativen på arbetsmarknaden för den som saknar en gymnasieexamen är alltså mindre goda på Gotland.

9 Utmaningar på länets arbetsmarknad

Efterfrågan på arbetskraft under 2018-2019 väntas bli positiv på Gotland och många av arbetsgivarna planerar att utöka antalet anställda. Företagen kommer dock att få svårt att hitta mycket av den arbetskraft de söker med risk för att sysselsättningstillväxten dämpas. Skillnaden mellan vad arbetsgivarna söker och de arbetslösas kompetens kommer att öka under året, enligt våra bedömningar, vilket ytterligare försvårar matchningen och ökar risken för långtidsarbetslöshet för dem som inte lyckas få ett jobb. Våra stora utmaningar för nästa år kommer att vara matchningen till arbete, etablering på arbetsmarknaden för de utomeuropeiskt födda samt att motverka allt längre tider i arbetslöshet. De intervjuade arbetsgivarna är optimistiska och bedömer att efterfrågan på arbetskraft kvarstår på de senare årens höga nivå. Bristen på ledig arbetskraft med rätt kompetens inom många yrken kommer att försvåra matchningen och kan försämra sysselsättningstillväxten. Att de som står närmast arbetsmarknaden fortsätter att minska får till följd att andelen som står längre från arbetsmarknaden ökar. Behovet av insatser inom arbetsmarknadspolitiken ökar. Arbetslösa som står långt ifrån arbetsmarknaden behöver omfattande stöd för att bli matchningsbara mot de lediga jobben. Aldrig har så många arbetslösa stått så långt från arbetsmarknaden. Utmaningarna är dock större än att arbetsförmedlingen skulle kunna klara det själva utan samarbete med till exempel näringslivet, Region Gotland och Försäkringskassan.

9.1 Många möter en tuff arbetsmarknad

Av det totala antalet inskrivna arbetslösa på Gotland tillhör många en grupp med utsatt ställning på arbetsmarknaden som är i behov av extra insatser. Som tidigare nämnts har nästan en stor del av de inskrivna i länet högst förgymnasial utbildning och den relativa arbetslösheten för denna grupp är väldigt hög. Samtidigt har många arbetsgivare under senare år höjt sina kompetenskrav vid rekryteringar och det blir desto viktigare för en arbetssökande att inneha minst gymnasiekompetens. Det är därför nödvändigt för länet att ha en väl fungerande matchningsfunktion i kombination med väglednings- och rehabiliteringsinsatser för att så många som möjligt ska kunna få jobb. Kompletterande utbildning eller omskolning av vissa individer kan behövas. Vidare blir det nödvändigt att arbeta fram strategier för att också stimulera fram jobb där utbildningskraven inte är så höga, som till exempel att utveckla nya lönesubventionerade anställningar eller att branscher och arbetsgivare renodlar yrkesroller och på så sätt frigör arbetsuppgifter som kan göras av de med kortare utbildning. Praktikplatser för att ge färsk arbetslivserfarenhet och nätverk för grupper som inte har det själva kan vara andra verkningsfulla redskap för vissa individer.

De senaste årens ökade antal asylärenden har inneburit ett ökat inflöde till arbetsförmedlingens etablering. Antalet människor som är på flykt i världen är högt men inflödet till Sverige begränsades av politiska beslut. Under slutet av 2015 var antalet asylärenden i Sverige enormt högt – bara i oktober 2015 kom fler än vad

som kom under hela 2016. Genom Etableringsreformen och Arbetsförmedlingens ansvar för nyanländas etablering skrev och skriver de nyanlända in sig på Arbetsförmedlingen i ett tidigare skede än tidigare. Det är mycket positivt att de nyanlända snabbt ställer sig till arbetsmarknadens förfogande men många av dem är i behov av olika insatser. Gruppen är heterogen och därför bör Arbetsförmedlingen kunna erbjuda en god individanpassning. Utbildning i svenska språket liksom validering av kompetens och examina är viktiga verktyg. Många i gruppen saknar egna nätverk i Sverige och Arbetsförmedlingen har därför även en viktig uppgift i att vara dessa personers förlängda nätverk gentemot arbetsgivare. Både andelen och antalet utomeuropeiskt födda är, så här med den stora flyktingströmmen i backspegeln, ganska få och kommer inte på något avgörande sätt kunna bidra till att vitalisera gotländsk arbetsmarknad.

9.2 Brist vid rekryteringar

En växande utmaning för arbetsförmedlingen på Gotland under prognosperioden är att möta arbetsgivarnas arbetskraftsbehov. En fjärdedel av arbetsgivarna i det gotländska näringslivet upplever det svårt att hitta arbetskraft med rätt kompetens. Inom många offentliga verksamheter är bristsituationen större, ungefär hälften av alla verksamheter uppger att de upplevt brist vid rekryteringar det senaste halvåret. Inom vissa verksamhetsområden, exempelvis barnomsorg och grundskola, har samtliga verksamheter uppgett en bristsituation.

Vid en genomgång av vad arbetsgivarna i länet uppger att de har brist på så är det tydligt att bristen hittills mest rört yrken som kräver längre utbildningar men att bristen nu vidgas. I de fall det inte handlar om höga utbildningskrav så är istället ofta kraven på kompetens och erfarenhet höga. Här gäller det för länet att kunna ta till vara på de kompetenser som finns och förbättra matchningen mellan arbetsgivare som har ett rekryteringsbehov med arbetssökande. Det är även viktigt med riktad vägledning för utbildningar och vidareutbildningar varpå ett utökat samarbete mellan Arbetsförmedlingen, kommuner och näringslivet är av central betydelse för att se till att kompetensförsörjningen inom länet säkras.

9.3 Strukturarbetslöshet

I en del yrken är utbudet av arbetskraft mycket större än efterfrågan. Arbetslösheten har ökat under senare år i många av dessa yrken. Det gäller vissa yrken inom industrin där utbildningskraven inte är så höga samt en hel del andra yrken med låga utbildningskrav. En del av dem som inte får arbete i dessa yrken saknar gymnasial utbildning eller har en bristfällig utbildning i förhållande till de kompetenskrav som ställs i dag.

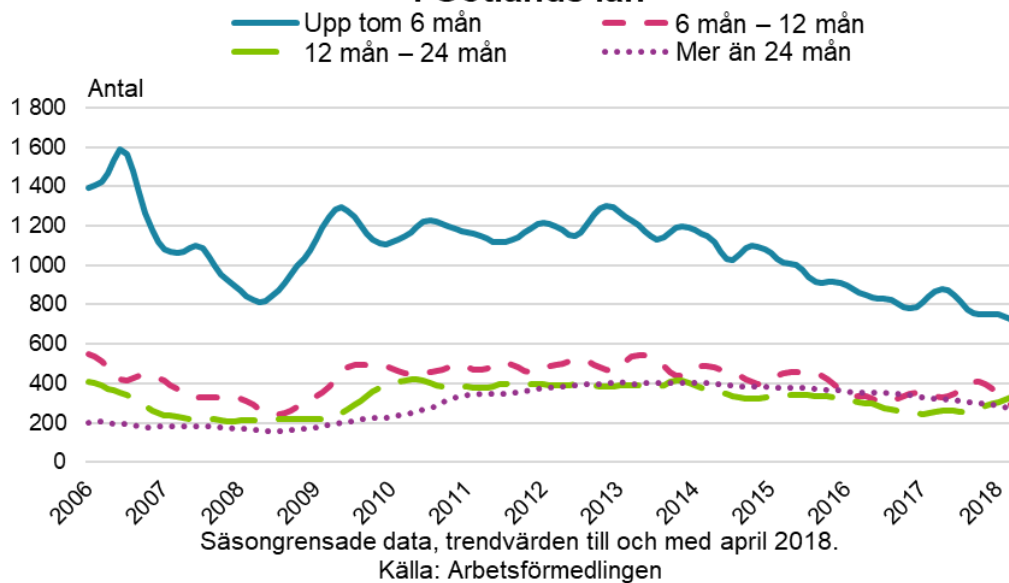
Dessa konjunkturrellt hårt drabbade yrkesgrupper består även av arbetslösa som inte fick ett arbete under den förra högkonjunkturen. Personer som söker arbete inom sådana yrken kallas ofta strukturarbetslösa. Gruppen av strukturarbetslösa fylls dessutom på av ungdomar som inte har fullständig gymnasieutbildning och av

utrikes födda med kort utbildning. Dessutom riskerar många av dem som förs över från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen att hamna i gruppen strukturarbetslösa. Det finns därför en stor risk att den strukturella arbetslösheten ligger kvar på en hög nivå. Det är viktigt att stärka dessa personers möjligheter att få ett arbete genom arbetsmarknadspolitiska insatser så att strukturarbetslösheten kan minska.

9.4 Arbetssökande med lång arbetslöshetstid

Av länets cirka 1 450 arbetslösa under maj månad hade drygt 900 personer varit inskrivna på Arbetsförmedlingen i mindre än ett halvår. Just de med korta arbetslöshetstider är de som påverkas mest av svängningar i konjunkturen. Vid konjunkturuppgångar är det de som står nära arbetsmarknaden och har korta arbetslöshetstider som i störst utsträckning får jobb. De som däremot varit arbetslösa längre är inte lika attraktiva för arbetsgivare och deras arbetslöshetstider påverkas därmed mindre av konjunktursvängningar. Drygt 500 personer hade varit utan arbete i mer än ett år. Av dessa hade nästan 250 varit arbetslösa mer än två år.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år efter inskrivningstid i Gotlands län

10 Bilagor

10.1 Bilaga 1 Metod och urval

Historia och syfte

Arbetsförmedlingen har gjort prognoser sedan 1960-talet. Den nuvarande metodiken infördes i mitten av 1990-talet. Samtidigt infördes ett enhetligt intervjuformulär. Sedan dess har intervjuformuläret utvecklats och antalet frågor har blivit fler.

Syftet med prognosarbetet är att ge Arbetsförmedlingen detaljerad kunskap om läget och framtidsutsikterna på arbetsmarknaden, vilket är viktigt för förmedlingens arbete med vägledning. Prognosarbetet stödjer på så sätt Arbetsförmedlingens kärnuppgift som är att matcha arbetssökande mot arbetsgivarnas rekryteringsbehov. Det sammanställda materialet är också ett viktigt underlag för planeringen av verksamheten på såväl lokal som central nivå. Ytterligare ett viktigt syfte med Arbetsförmedlingens prognoser är att informera och påverka externa aktörer. Arbetsförmedlingen publicerar en nationell och 21 regionala prognoser två gånger per år, i juni och december

Metod och undersökningens genomförande

Arbetsförmedlingens prognoser baseras på intervjuer med ett mycket stort antal privata och offentliga arbetsgivare. Intervjuerna görs av arbetsförmedlare och svaren inhämtas genom samtal med arbetsgivarna vid ett besök eller per telefon. Motivet till detta arbetssätt är att den ansvarige arbetsförmedlaren ska ha möjlighet att ställa följdfrågor, bland annat för att minska risken för missförstånd kring frågornas syfte och innehåll.

Frågorna handlar bland annat om arbetsgivarnas bedömningar om efterfrågan på varor och tjänster. Vidare ställs frågor om företagens kapacitetsutnyttjande, antal anställda, rekryteringsbehov, bristyrken samt löneutveckling. På motsvarande sätt får de offentliga arbetsgivarna frågor om utvecklingen för sin verksamhet samt om eventuell övertalighet. Uppgifterna inhämtas under sekretesskydd enligt SFS 2009:400 (Offentlighets- och sekretesslagen) 28 kap 12§. Arbetsgivarna har ingen juridiskt bindande skyldighet att delta i Arbetsförmedlingens undersökning.

Resultaten av intervjuundersökningen utgör den viktigaste källan till prognosbedömningarna. En analys och sannolikhetsbedömning av svaren görs dock även med hjälp av annan statistik och med hänsyn till andra faktorer som påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden.

Urval och svarsfrekvenser

Basen för Arbetsförmedlingens prognoser är intervjuer med ett representativt urval av arbetsställen^[3] hämtade från Statistiska centralbyråns (SCB) företagsregister. Från och med 2013 avser urvalen arbetsställen med minst fem anställda. För arbetsställen med fler än 100 anställda är undersökningen en totalundersökning. Urvalet är stratifierat

^[3] Med arbetsställe avses ett företags lokala arbetsplats.

utifrån näringsgren (enligt SNI 2007), arbetsställestorlek^[4] och region. Samma urval används normalt i ett år (två prognostillfällen) innan det byts ut mot ett nytt. Urvalet är anslutet till SCB:s Samu-system.

För att vara en urvalsundersökning är antalet intervjuade arbetsställen stort vilket gör att tillförlitligheten totalt sett bedöms som god. I den senaste undersökningen ingick 138 arbetsställen inom det privata näringslivet i Gotlands län och svarsfrekvensen blev 88,5 procent. Det sker även intervjuer med representanter för olika verksamhetsområden i landets samtliga kommuner och landsting samt med ett antal statliga arbetsgivare. I den senaste undersökningen ingick 25 offentliga arbetsgivare i urvalet i Gotlands län och svarsfrekvensen uppgick till 96,2 procent.

10.2 Bilaga 2 Definitioner

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för näringslivet

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator visar arbetsgivarnas bedömningar av hur efterfrågeläget kommer att utvecklas under de kommande 6 månaderna. Indikatorn bygger på underlag från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning och presenteras för det privata näringslivet. Värdet 100 motsvarar det historiska genomsnittet, och indikerar därmed ett normalt förväntningsläge. Värden över 100 visar ett starkare förväntningsläge än normalt och värden över 110 ett mycket starkare förväntningsläge än normalt. På motsvarande sätt visar värden under 100 ett svagare förväntningsläge än normalt och värden under 90 ett mycket svagare förväntningsläge än normalt.

Nettotal

Nettotalen är ett mått på arbetsgivarnas förväntningsläge. Talen beräknas som den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan på deras varor och tjänster kommer att öka minus den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan kommer att minska.

Inskrivna arbetslösa

Inskrivna arbetslösa är summan av öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik tillhör inte Sveriges officiella statistik. Den officiella arbetslöshetsstatistiken redovisas av Statistiska centralbyrån (SCB) i deras Arbetskraftsundersökning (AKU).

Registerbaserad arbetskraft

Den registerbaserade arbetskraften utgörs av:

1. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS).
2. Öppet arbetslösa (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

^[4] Urvalet är fördelat på följande storlekklasser: 5-9, 10-19, 20-49, 50-99 samt 100- anställda.

3. Personer i program med aktivitetsstöd (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

Den registerbaserade arbetskraften används för att redovisa andelen arbetslösa i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Samtliga uppgifter avser åldersgruppen 16-64 år.

10.3 Bilaga 3 Arbetslöshetens sammansättning

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft i respektive grupp, genomsnitt av kvartal 4 2017 och kvartal 1 2018, Gotlands län

Kommun	Totalt 16-64 år	Kvin-nor	Män	Unga 18-24 år	Äldre 55-64 år	Inrikes födda	Utrikes födda	Utbildning		
								Högst för-gymnasia I	Gym-nasial	Efter-gymnasia I
Gotlands län	6,5	6,1	6,9	11,3	5,3	5,3	22,4	16,5	5,5	4,4
Riket	7,4	7,0	7,7	9,8	6,4	3,9	21,5	22,7	5,9	4,9

Arbetsmarknadsutsikterna för Gotlands län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete. På vår webbplats www.arbetsformedlingen.se/prognoser hittar du arbetsmarknadsutsikter för alla län samt för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbaserade vägledningstjänst *Yrkeskompassen*, som uppdateras två gånger per år. Se www.arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Här beskrivs jobbmöjligheterna under det närmaste året för nära 200 yrken i samtliga län. Dessa täcker tillsammans 80 procent av arbetsmarknaden. I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå.

Prognosmaterialet är fritt att användas och får citeras med källhänvisning.

Nästa arbetsmarknadsprognos presenteras i december 2018.

Fakta om prognosen

Arbetsmarknadsutsikterna för Gotlands län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete.

På vår webbplats arbetsformedlingen.se/prognoser kan du läsa mer om vårt prognosarbete. Där hittar du även arbetsmarknadsutsikter för alla län och för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbapplikation *Yrkeskompassen*. Se arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Där beskriver vi jobbmöjligheterna på ett och fem års sikt för nära 200 yrken. Dessa yrken täcker tillsammans cirka 80 procent av arbetsmarknaden.

I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå. I broschyren *Jobbmöjligheter*, som publiceras länsvis, presenteras yrkesprognoser på regional nivå.

Nästa arbetsmarknadsprognos presenteras i december 2018.

Arbetsförmedlingen
113 99 Stockholm
Telefon 0771-60 00 00
www.arbetsformedlingen.se